

IV. SĄDOWNICTWO

A. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. Kodeks karny.

Art. 255. Podniesienie zarzutu zniesławiającego w piśmie procesowym złożonym do sądu, nie jest publicznym pomówieniem, dowód zaś prawdy jest w tym wypadku dopuszczalny.

Pismo procesowe z natury rzeczy dostępne jest dla ściśle określonych osób, a na rozprawie ujawnienie zarzutu zniesławiającego nie musi nastąpić, zwłaszcza że może być w miarę potrzeby wyłączona jawność rozprawy (18 I 39 — 3 K 2878/37).

II. Prawo karne skarbowe z 3 XI 36 (Dz. Ust. poz. 581).

Art. 20. Orzeczenie ściągnięcia równowartości nie ujętych przedmiotów, podlegających przepadkowi (art. 20 p. k. s.) ma charakter odszkodowania za nie ujęcie przedmiotu przestępstwa i wobec tego równowartość ta nie ulega zamianie na areszt zastępczy. Inaczej kwestia ta kształtowała się na tle przepisów u. k. s. z 1932 r., tam bowiem art. 19 u. k. s. stanowił w podobnych wypadkach dodatkową karę pieniężną, a więc miał charakter nie odszkodowania, lecz dodatkowej sankcji karnej (9 III 39 — 2 K 2686/38).

Art. 24 § 1 lit. e. Czyn ciągły, aczkolwiek z mocy fikcji prawnej stanowi tylko jeden czyn, w istocie swej jednak składa się z szeregu zakończonych czynów przestępnych i wobec tego przyjęcie ciągłości czynu nie stoi na przeszkodzie uznania zarazem zawodowości działania (9 III 39 — 2 K 2686/38).

Art. 337. Oskarżeni nieobecni w rozumieniu art. 337 i nast. p. k. s. nie są wolni od uiszczenia kaucji kasacyjnej. Art. 508 k. p. k. wlicza wyczerpująco te wypadki, w których kasacja jest wolna od kaucji kasacyjnej. Według art. 320 p. k. s. przepisy k. p. k. stosują się analogicznie z pewnymi odchyleniami wskazanymi w następnych artykułach p. k. s., przy czym brak przepisu zwalniającego oskarżonych nieobecnych od wpłacenia kaucji kasacyjnej. Dobrodziejstwo takie zresztą byłoby nieuzasadnione w sto-

sunku do oskarżonych uchylających się od sądu (9 III 39 — 2 K 21/39).

III. *Ordynacja podatkowa z 15 III 34 (Dz. Ust. poz. 134/36).*

Art. 178. 1. Okoliczność, że w zakładzie leczniczym ubezpieczeń społecznych przyjmuje się w pewnym procencie osoby prywatne, które dają temu zakładowi pewne przychody, przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z prowadzeniem tego zakładu leczniczego nie dowodzi, by miało to być dla niego źródłem dochodu, a przeto by okoliczność ta nadawała takiemu zakładowi cechy przedsiębiorstwa na zysk obliczonego i tym samym podlegającego podatkowi przemysłowemu.

Art. 1 punktu ustawy z 15 VII 25 o państwowym podatku przemysłowym (Dz. Ust. poz. 339/36) przewiduje bowiem opodatkowanie przedsiębiorstw prowadzonych z powziętym z góry zamiarem stworzenia sobie z tego źródła dochodu. Gdzie zamiar taki nie istnieje nie może być mowy o przedsiębiorstwie na zysk obliczonym, ulegającym podatkowi przemysłowemu (16 I 39 — 3 K 1949/38).

2. Kto skupuje owoce, ziemiopłody itp. dla innej osoby lub firmy na jej zlecenie, za jej pieniądze i na jej rachunek, tego nie można uważać za samodzielnego kupca, lecz za agenta tej osoby lub firmy i to bez względu na to czy osoba ta lub firma prowadzi przedsiębiorstwo skupu zawodowo, czy też handel towarowy (23 III 39 — 3 K 2942/38).

3. Przestępstwa podatkowe z art. 178 ord. podlegają kasacji tylko w tych przypadkach (art. 504 § 2 k. p. k. w brzmieniu noweli z 21 XI 38 r. Dz. Ust. poz. 609/38), jeżeli in concreto grozi kara przewyższająca 3 000 zł (9 III 39 — 1 K 122/39).

IV. *Konstytucja z 17 marca 1921 r. (Dz. Ust. poz. 267).*

Art. 109 i 110. Prawo obywateli, należących do tzw. mniejszości narodowych do korzystania ze szkół o ich ojczystym języku wykładowym uzależnione jest — zgodnie z art. 109 i 110 utrzymanych w mocy przepisów konstytucji z 17 III 21 r. — od osobnych ustaw państwowych z zachowaniem specjalnych warunków i zastrzeżeń (13 XII 38 — 2 K 1730/38).

V. *Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 7 VI 27 o prawie przemysłowym (Dz. Ust. poz. 468/27 i poz. 350/34).*

Art. 7 i 126. Wprawdzie montowanie narzędzi jest końcową czynnością ich wytwórczości w wytwórniach, okoliczność ta jednak

sama przez się nie przesądza uznania przedsiębiorstwa montowania narzędzi za przedsiębiorstwo wytwórcze.

Jeżeli przedsiębiorstwo sprzedaży gotowych narzędzi sprawdza ich części i po zmontowaniu sprzedaje w stanie gotowym do użytku, to tylko wówczas montowanie narzędzi można uważać za ich wytwórnictwo, gdy sam proces montowania jest na tyle skomplikowany, że do tego celu należy podjąć wiele skomplikowanych zabiegów i czynności przy użyciu specjalnych narzędzi i maszyn; gdy jednak montowanie polega raczej na mechanicznym składaniu otrzymanych w stanie gotowym części, nie wymagających dla swego złożenia żadnych szczególnych zabiegów, natenczas montowanie takich narzędzi pozbawione jest cech wytwórczości i jeżeli prowadzone jest przez zakład sprzedaży narzędzi nie może być uważane za odrębne przedsiębiorstwo wymagające zgłoszenia (23 III 39 — 3 K 3136/38).

Art. 126. Zarzynanie drobiu uprawiane jako zawód nie jest rzemiosłem w rozumieniu działu IX rozp. Prez. Rz. o prawie przemysłowym, ile że nie wymaga ono żadnych wiadomości fachowych ani uprzedniej specjalnej nauki dla zdobycia wiedzy w tej dziedzinie, lecz polega na zwykłych pobocznych czynnościach, wchodzących w zakres normalnych funkcji każdego gospodarstwa domowego i wykonywanych zazwyczaj przez same gospodynie (23 III 39 — 3 K 2992/38).

VI. Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 22 III 28 o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. Ust. poz. 454/33).

Art. 32. Wprowadzeniem do obrotu jest każda czynność, mająca na celu obrót danym dobrem. Pogląd, że wprowadzającym do obrotu jest tylko wytwórca nie ma żadnego uzasadnienia. Przez wprowadzenie do obrotu należy rozumieć zawieranie każdej transakcji w procesie zmierzającym do przeniesienia dobra od wytwórcy do konsumenta. Nabycie dobra dla własnego użytku nie wprowadza go do obrotu (6 XII 38 — 2 K 1647/38).

VII. Prawo czekowe z 28 IV 1936 (Dz. Ust. poz. 283)

Art. 61. 1. Czeki in blanco są objęte sankcją karną z art. 61 prawa czekowego, jeżeli tylko wypełnione zostały zgodnie z umową stron (14 IV 39 — 1 K 3043/38).

2. Z uwagi na formalny charakter czeku jest on ważny, skoro tylko czyni zadość warunkom formalnym.

Okoliczność, że czek nie służył według zamiaru i umowy stron na pokrycie zobowiązania dłużnego, a miał wyłącznie, nie

odpowiadający zresztą celom obrotu czekowego, charakter gwarancyjny, mogłaby mieć znaczenie li tylko w zakresie odpowiedzialności cywilnej (art. 22 prawa czekowego), nie uchyla jednak odpowiedzialności karnej wystawcy, skoro wystawiając czek bez pokrycia, urzeczywistnił on wszystkie istotne znamiona czynu z art. 61 prawa czekowego (14 IV 39 — 1 K 2881/38).

3. Typ czeku postdatowanego nie jest uznany przez prawo czekowe. Czek taki może być z mocy art. 28 prawa czekowego zrealizowany przed datą figurującą na nim jako data wystawienia. Wystawca takiego czeku czyni to na własne ryzyko i musi utrzymywać u trasata pokrycie od momentu faktycznego wystawienia czeku do chwili jego przedstawienia do zapłaty, w przeciwnym razie naraża się na skutki karne z art. 61 prawa czekowego i nie może bronić się, że w dacie figurującej jako data wystawienia byłby dostarczył pokrycia (14 IV 39 — 1 K 2935/38).

4. Zamknięcie konta czekowego wystawcy w okresie między faktycznym wystawieniem czeku i przedstawieniem go do zapłaty nie uchyla odpowiedzialności karnej wystawcy za brak pokrycia w chwili przedstawienia czeku, jeżeli zamknięcie konta nastąpiło z winy wystawcy, z powodu wystawienia poprzednio czeków bez pokrycia (14 IV 39 — 1 K 2888/38).

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z 26 IV 36 w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą (Dz. Ust. poz. 249/36 i poz. 584/38).

Art. 8. Z istoty instytucji listu długu gruntowego wynika, iż może on zapewnić posiadaczowi takiego listu oprocentowanie określonej kwoty pieniężnej, co nadaje listowi gruntowemu charakter papieru procentowego w rozumieniu przepisów dekretu dewizowego (2—10 I 1939 — 3 K 1959/38).

Stefan Bleszyński

Prokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. USTAWODAWSTWO OGÓLNOPOLSKIE

Ustawa z dnia 18 grudnia 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. Ust. Nr 94, poz. 734 z r. 1933).

Art. 1. Praca umowna polegająca na sprzątaniu biur zarządu gminy, noszeniu węgla, paleniu w piecach, myciu okien i chodzeniu na posyłki nie jest pracą w rozumieniu art. 1 ustawy o czasie pracy. (16 XII 1938 — C II 1228/38). (Ko)

Rozporządzenie Rady Ministrów z 17 VI 1920 w przedmiocie ustroju i czynności Oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Ust. poz. 502).

Art. 21. Zdarzenie w rozumieniu tego przepisu jest określone przez stan faktyczny, którym powód uzasadnia swe roszczenie. O ile ten stan faktyczny urzeczywistnił się w okręgach więcej aniżeli jednego oddziału Prokuraturii Generalnej, należy wobec braku szczególnego postanowienia w ustawie przyjąć właściwość każdego okręgu, w którym ujawniła się chociaż część stanu faktycznego. Jeżeli więc roszczenie o wydanie niesłusznego z bogacenia opiera się na tym, że depozyt został w mieście X zajęty, tam zażądano jego wypłaty i tam też wypłatę zarządzono, to zachodzi właściwość sądu w X, chociażby obok niego właściwe były sądy w siedzibie innych oddziałów Prokuraturii Generalnej. (Wyrok z 31 I 1938 — C III 1915/36). (Li)

Ustawa o ochronie lokatorów z 11 IV 1924 w brzmieniu dekretu z 14 XI 1935 (Dz. Ust. Nr 82, poz. 504).

1. W sporze o wypowiedzenie mieszkania służbowego sąd ma tylko zbadać, czy stosunek służbowy został rozwiązany, nie zaś czy rozwiązanie stosunku było prawidłowe i zgodne z ustawą lub umową. (16 XII 1938 — C II 1278/38). (Ko)

2. W razie wynajęcia pomieszczeń tworzących jednolitą całość częściowo dla celów przemysłowych a częściowo dla celów mieszkalnych, decyduje o zakwalifikowaniu lokalu jako przemysłowego lub jako mieszkania okoliczność, na jakie cele lokal wynajęty był według umowy. (2 III 1939 — C II 1901/38). (Ko)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 14 V 1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. Ust. 1925 poz. 213).

§ 16 ust. 1. Przepis, że obligacje wylosowane po r. 1913, lecz nie przedstawione do zapłaty, będą traktowane na równi z nie wylosowanymi, ma na myśli zrównanie obligacji wylosowanych i nie wylosowanych tylko pod względem przerachowania, nie dotyczy zaś kuponów i nie wynika wcale z niego, by zostały pozbawione przezeń mocy warunki emisyjne co do oprocentowania obligacji; również nie dotyczy powyższy przepis kwestii wymagalności należności za obligacje wylosowane. (7 X 1938 — CI 1310/37).

§ 16 ust. 2. Bilanse przedsiębiorstwa nie wykazują, jaka jest wartość rynkowa (handlowa) poszczególnych przedmiotów, tworzących majątek przedsiębiorstwa, ta zaś wartość winna decydo-

wać przy ustaleniu „wartości masy majątkowej”, o której mówi ust. 2 § 16 rozp. walor., gdyż przepis ten ma na celu dostosowanie miary przerechowania obligacyj do realnej wartości majątku przedsiębiorstwa. (7 X 1938 — C I 1310/37). (Św)

§ 29 *ust. 1 lit. „a”*. Wzrost siły nabywczej pieniądza o tyle tylko ma wpływ na przerechowanie wierzytelności z tytułu reszty szacunku nieruchomości, że wypływa na określenie obecnej wartości tej nieruchomości i tym samym na obniżenie stosunku tej wartości do wartości nieruchomości w dacie sprzedaży, co znów pociąga za sobą obniżenie miary przerechowania reszty szacunku w myśl ust. 1 lit. „a” § 29 rozp. walor. (18 XI 1938 — C I 1790/37). (Św)

§ 37a *w związku z 3 § 6*. Przepis ust. 3 § 6, powołany w § 37a rozp. walor, nie może mieć zastosowania do kuponów od obligacyj, albowiem co do tych kuponów rozp. walor, zawiera specjalny przepis w ostatnim zdaniu ust. 1 § 16, którego treść nie daje podstawy do wniosku, iżby należność za kupony zaległe od obligacyj była wyłączona spod przedawnienia. (7 X 1938 — C I 1310/37). (Św)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 VI 1924 o lichwie pieniężnej w brzmieniu rozporządzenia z 23 VIII 1932 (Dz. Ust. poz. 656).

§ 1. Umowa, którą jedna osoba u drugiej zaciąga pożyczkę, a w zamian na czas trwania tej pożyczki odstępuje udzielającemu pożyczkę do użytkowania swą nieruchomość, stwarza między stronami stosunek kredytowy podpadający pod przepis § 1 rozp. o lichwie pieniężnej. (28 XI 1938 — C II 998/38). (Ko)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 14 XI 1924 o prawie wekslowym (Dz. Ust. poz. 926).

Art. 72a. Niepodanie przez powoda w postępowaniu wekslowo-nakazowym przez przeciąg roku i 4 miesiące adresu pozwanego, któremu nie można było doręczyć nakazu zapłaty, wyczerpuje pojęcie nie należytego popierania sporu powodującego rozpoczęcie na nowo biegu przerwane go przedawnienia.

Przepis art. 280 § 2 k. z. nie ma zastosowania do przedawnienia wekslowego. (19 XII 1938 — C II 1068/38). (Ko)

Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli z 1 VII 1926 (Dz. Ust. 1928 poz. 462).

Art. 3, 4 8. Skoro stosunek służbowy nauczyciela zawiązuje się z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego, stosunek taki po-

wstać nie może ani mocą samego faktu zatrudnienia jako nauczyciela, ani przez ustne zawiadomienie o przyjęciu. Fakt zatrudnienia nie dowodzi też, że istnieją warunki z art. 4 i właściwa władza warunki te badała. Za możliwością nabycia praw nauczyciela bez wręczenia nominacji nie przemawia również art. 8, gdyż nie uchyła on zasady wyrażonej w art. 3, ponad to znowu wymaga zbadania kwalifikacji, czyli wyklucza automatyczne uzyskanie pozycji nauczyciela stałego wskutek upływu czasu. (Wyrok z 20 X 1937 — C III 1294/35 i z 4 XII 1937 — C III 1544/35). (Li)

Rozporządzenie z 13 IV 1927 o komunalnych kasach oszczędności
(Dz. Ust. poz. 339).

Art. 5, 9. W stosunku do zarządu rada kasy jest organem nadrzędnym, w szczególności służy radzie prawo odwoływania członków zarządu. Korzystania z tego prawa powinna rada zaniechać, gdy sprzeciwiałoby się to interesom kasy i postanowieniom ustawowym oraz statutowym o wyborze członków zarządu na oznaczony okres czasu. Poza tym jednak odwołanie podlega swobodnej ocenie rady, zwłaszcza gdy tego wymaga dobro kasy i rada nie jest zobowiązana podawać odwołanym członkom zarządu przyczyn odwołania. Interesy materialne odwołanego podlegają uwzględnieniu przez radę wówczas tylko, gdy oprócz stosunku wynikającego z wyboru łączy go z kasą stosunek umowny, zwłaszcza stosunek usług, który mimo odwołania ze stanowiska członka zarządu pozostaje nienaruszony (cfr. przypadek z § 8 ust. 6 rozprawy). Członek zarządu nie będący pracownikiem (funkcjonariuszem) kasy, nie staje się nim przez przyznanie wynagrodzenia z powodu stałego zatrudnienia w kasie, gdyż przez to nie nawiązuje się stosunek z umowy o pracę, a wynagrodzenie stanowi jedynie odszkodowanie za stratę czasu i trudy poniesione w wykonywaniu obowiązków, poruczonych przez wybór na członka zarządu. Członek więc zarządu pobierający wynagrodzenie za stałą pracę w kasie, a odwołany przed upływem czasu, na który został wybrany, traci całkowicie prawo do wynagrodzenia za czas po odwołaniu lub do odszkodowania za przedwczesne odwołanie. (Wyrok z 23 II 1938 — C III 105/36). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18 V 1927 r. o kaucjach składanych w związku z umową o pracę (Dz. Ust. Nr 46, poz. 409) i art. 49 i 56 k. z.

Uzależnienie przez pracodawcę zawarcia umowy o pracę od złożenia przez pracownika kaucji w oznaczonym czasie, czyni całe oświadczenie woli nieważnym, gdyż złożone zostało pod warun-

kiem zawieszającym, przeciwnym ustawie. (1 XII 1938 — C II 1083/38). (Ko)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 XI 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. Ust. poz. 911).

Art. 17. Praca wykonywana tylko dorywczo nie jest przeszkodą do domagania się przewidzianego w rozporządzeniu z 24 XI 1927 zasiłku z powodu braku pracy, jednak chodzić musi o pracę zależną. Z drugiej strony wykonywanie samodzielnych czynności zarobkowych w myśl ust. 3 p. 1 art. 17 samo przez się nie wyklucza prawa do zasiłku z powodu braku pracy, jeżeli dana osoba czyni starania celem znalezienia odpowiedniego zajęcia i z tej przyczyny podejmuje samodzielnie czynności zarobkowe, które przy uwzględnieniu środków, czasu i sił danej osoby nie mają charakteru gospodarczego usamodzielnienia się. (Wyrok z 11 IV 1938 — C III 157/38). (Li)

Art. 112. Pretensja o odszkodowanie na podstawie art. 112 nie jest pretensją ze stosunku służbowego, lecz pretensją powstałą po rozwiązaniu tego stosunku, chociaż z stosunkiem tym pozostaje w pewnym związku. (Wyrok z 30 III 1938 — C III 3426/37). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 III 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. Ust. Nr 35, poz. 323).

Art. 39. 1. Pracownik, który na podstawie dobrowolnego porozumienia się z pracodawcą rozwiązał ważnie umowę o pracę, nie może zasadnie występować z roszczeniem opartym na przepisie art. 39 rozp., gdyż przesłanką zastosowania tego przepisu jest rozwiązanie umowy z winy pracodawcy lub wydalenie pracownika bez ważnej przyczyny. (20 XII 1938 — C II 1332/38). (Ko)

2. Jeżeli pracodawca wypowiedział umowę pracownikowi a następnie wypowiedzenie cofnął, ponowne wypowiedzenie umowy przed upływem okresu wypowiedzenia poprzednio dokonanego jest nieważne i nie może wywołać żadnych skutków prawnych. (21 XI 1938 — C II 810/38). (Ko)

3. Istnieje ważna przyczyna bezzwłocznego rozwiązania umowy o pracę, jeżeli spowodowane przez pracownika w sklepie pracodawcy manco przekroczyło znacznie dopuszczalną granicę, chociażby nie zachodziła przy tym wina pracownika w znaczeniu odpowiedzialności karnej.

Zawity termin miesięczny (art. 36 ust. 2 rozp.) do rozwiązania umowy o pracę z ważnej przyczyny zaczyna się dopiero od

chwili, gdy pracodawca uzyska bezwzględna pewność co do istnienia ważnej przyczyny wypowiedzenia. (24 XI 1938 — C II 944/38). (Ko)

Polsko - niemiecki układ waloryzacyjny z 5 VII 1928 (Dz. Ust. 1931 poz. 108).

Art. 35, 36, 37, 42. Aczkolwiek uchwała rady administracyjnej Nowego Zachodnio-Pruskiego Ziemstwa z 18 I 1922 dotycząca opłat administracyjnych oparta jest na statucie Ziemstwa i tak samo jak statut wymagała zatwierdzenia rządu pruskiego, ma ona niemniej w Państwie Polskim moc obowiązującą, gdyż nie jest obiektywną normą prawną, lecz jest częścią prywatno-prawnego stosunku, jaki został nawiązany pomiędzy dłużnikiem a ziemstwem z chwilą udzielenia pożyczki. — Obowiązku uiszczenia powyższej opłaty nie uchylił i nie zmienił polsko-niemiecki układ waloryzacyjny. (Wyrok z 5 III 1938 — C III 1225/36). (Li)

Regulamin przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych wprowadzony rozporządzeniem Ministra Komunikacji z 9 X 1928 (Dz. Ust. poz. 783).

§ 4 (załącznik C § 2 punkt 9 lit. b, § 3 punkt 3, 4, 7), §§ 27, 28. Nadawca wysyłający zwierzęta bez dozorczy nie musi z góry liczyć się z tym, że zwierzęta zostaną w drodze przeładowane, nadawca nie jest zatem obowiązany ustanowić dozorcę celem przeładowania i brak dozorczy nie zwalnia kolei od odpowiedzialności za szkodę wynikłą z wadliwego przeładowania. Przeciętny dozorca zwierząt nie jest też fachowcem do ładowania zwierząt i tego rozporządzenie o przewozie żywych zwierząt od niego nie wymaga, natomiast przepisy o ładowaniu żywych zwierząt powinni znać funkcjonariusze kolejni. (Wyrok z 16 III 1938 — C III 1837/35). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29 VI 1930 o kodeksie postępowania cywilnego (Dz. Ust. poz. 651, 802 i 934 z r. 1932).

Art. 2. 1. Niedopuszczalna jest droga procesu cywilnego dla dochodzenia roszczenia Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych przeciw gminie (gromadzie) o zapłatę pobranych przez nią na rzecz P. Z. U. W. a nie przekazanych do kasy tego Zakładu składek na ubezpieczenie od ognia. (22 IX 1938 — C II 1518/38). (Ko)

2. Powództwo wytoczone przez pracodawcę przeciw Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych o umorzenie egze-

kucji (art. 566 § 1 p. 2 k. p. c.) prowadzonej celem ściągnięcia składek ubezpieczeniowych nie podlega kompetencji sądów powszechnych. (23 IX 1938 — C II 1519/38). (Ko)

Art. 3. 1. Ustalenie ojcostwa nieślubnego może żądać także matka dziecka, o ile z tego stosunku wywodzi dla siebie prawa. (2 I 1939 — C II 1683/38). (Ko)

2. Wierzyciel, którego wierzytelność po stronie dłużnika została uznana za dług rolniczy rozłożony na 28 rat, ma interes prawny w ustaleniu istnienia swej wierzytelności, której nie może dochodzić pozwem o świadczenie. (10 XII 1938 — C II 1203/38). (Ko)

Art. 16. Kosztów protestu wekslowego żądanych obok sumy wekslowej nie wlicza się w myśl art. 16 kpc. do wartości przedmiotu sporu. (Uchwała składu siedmiu sędziów z 6 V 1939 — C III 2531/38). (Li)

Art. 18, 425. Do wartości przedmiotu zaskarżenia nie dolicza się świadczeń, które stały się wymagalne w czasie pomiędzy wszczęciem procesu a wniesieniem skargi kasacyjnej. (Postanowienie z 4 II 1938 — C III 2960/37). (Li)

Art. 69 l. 2. Powództwo z art. 567 § 1 p. 1 k. p. c. o zwolnienie od egzekucji wytoczone kilku wierzycielom, a oparte na twierdzeniu, że powód jest właścicielem przedmiotu poddanego egzekucji, nie uzasadnia po stronie pozwanych wierzycieli współuczestnictwa materialnego, lecz tylko współuczestnictwo formalne. (6 XII 1938 — C II 1164/38). (Ko)

Art. 73 i 114 § 2. Zgłoszenie interwencji ubocznej po wniesieniu apelacji przez stronę, do której interwenient przystąpił, uzasadnia oddalenie wniosku interwenienta o przyznanie mu prawa ubogich z powodu oczywistej bezzasadności interwencji, jeżeli apelacja strony z powodu spóźnienia podlegała zwróceniu apelantowi. (19 XII 1938 — C II 1051/38). (Ko)

Art. 101, 116, 119. 1. W razie cofnięcia stronie przyznanego jej prawa ubogich, ustanowiony dla niej na mocy art. 116 § 3 kpc. adwokat przestaje być jej pełnomocnikiem procesowym dopiero po uprawomocnieniu się tego postanowienia, przy czym należy odpowiednio stosować art. 95 kpc.

2. Postanowienie sądu o cofnięciu przyznanego prawa ubogich, wydane na posiedzeniu niejawnym, należy doręczyć nie tylko ustanowionemu na podstawie art. 116 p. 3 kpc. adwokatowi stronie ubogiej, lecz także samej stronie.

3. Postanowienie sądu o cofnięciu przyznanego prawa ubogich wydane po rozprawie z udziałem ustanowionego adwokata lecz bez udziału strony ubogiej i ogłoszone — z urzędu doręcza

się stronie, jej pełnomocnikowi postanowienie takie należy doręczyć tylko na jego żądanie. (Uchwała składu siedmiu sędziów z 29 IV 1939 — C III 960/38). (Li)

Art. 112. 1. Wniosek małoletniej strony o przyznanie prawa ubogich, należy oceniać według stosunków majątkowych jej ojca obowiązującego do zastępstwa małoletniego w sądzie. (19 XII 1938 — C II 1313/38). (Ko)

2. Strona, która podstępnie wyzbywa się majątku, aby się uchylić od uiszczenia opłat sądowych, nie może domagać się przyznania prawa ubogich. (5 XII 1938 — C II 1165/38). (Ko)

3. Brak dołączenia zaświadczenia wymaganego w myśl art. 112 kpc. nie należy do braków formalnych w rozumieniu art. 137, 141 kpc, które stałyby na przeszkodzie nadaniu biegu pismu. Sąd bowiem może nadać bieg wnioskowi o udzielenie prawa ubogich, a jedynie dla braku przesłanek wymienionych w art. 112 kpc. musi wniosek oddalić. (Wyrok z 16 III 1938 — C III 36/38). (Li)

Art. 112 i 141. Niedołączenie do wniosku o przyznanie prawa ubogich zaświadczenia władzy publicznej, nie jest brakiem formalnym, od którego usunięcia zależy prawidłowy bieg postępowania, lecz jest brakiem materialnego warunku określonego w art. 112 k. p. c. (23 XII 1938 — C II 1331/38). (Ko)

Art. 112, 376 § 2. Jeżeli sąd rozstrzygnął o wniosku o prawo ubogich po odbyciu rozprawy, jednak nie wyznaczył rozprawy nad tymże wnioskiem, ani nie wezwał strony na rozprawę i w rozprawie odnośnie do wniosku o prawo ubogich żadna ze stron nie zabierała głosu, to postanowienie, odmawiające prawo ubogich, wydane zostało bez rozprawy i strona nie ma potrzeby zgłaszania wniosku w myśl art. 350 kpc, lecz sąd ma obowiązek doręczenia swego postanowienia stronie z urzędu. (Wyrok z 11 III 1938 — C III 2/38). (Li)

Art. 112, 428, 429. Cofnięcie prawa ubogich ma ten skutek, że strona, która korzystała z prawa ubogich, uchodzi za obowiązującą do złożenia kaucji kasacyjnej, wobec czego skarga kasacyjna ulega odrzuceniu, jeżeli w chwili cofnięcia prawa ubogich minął już termin miesięczny z art. 428 kpc. (Wyrok z 11 IV 1938 — C III 205/38). (Li)

Art. 114 § 2. 1. Sąd władny jest cofnąć przyznane prawo ubogich w razie stwierdzenia w toku sprawy oczywistej bezzasadności powództwa, chociażby sytuacja materialna strony nie uległa zmianie. (7 X 1938 — C I 1769/38). (Sw)

2. Strona ubiegająca się o prawo ubogich powinna w wniosku swym przedstawić co najmniej stan faktyczny uzasadniający

jej roszczenie, nie może natomiast wychodzić z założenia, że swe twierdzenia uzupełni w toku sporu, gdyż powództwo jest oczywiście bezzasadne, gdy same twierdzenia powoda go nie uzasadniają, w szczególności powództwo nadaje się wówczas bez bliższego badania do oddalenia. (Wyrok z 31 I 1938 — C III 2988/37). (Li)

Art. 115. Obywatel obcego państwa, ubiegający się o prawo ubogich, winien sam przedstawić sądowi dowód wzajemności; sąd może zwrócić się w tym względzie o informację bezpośrednio do Ministerstwa Sprawiedliwości, ale nie jest do tego obowiązany. (22 XI 1938 — C II 809/38). (Ko)

Art. 122. O przegraniu procesu może zasadnie być mowa tylko przy dwustronności nie tylko formalnej, lecz i materialnej, czyli w przypadkach, gdy do przedmiotu sporu mają zainteresowanie obie strony. Przy prawie ubogich takie dwustronne zainteresowanie nie istnieje, gdyż o prawo ubogich chodzi tylko stronie ubiegającej się o nie. Dlatego przeciwnik strony ubiegającej się o prawo ubogich uczestniczy pod względem kosztów w procesie o to prawo na własne ryzyko. (Wyrok 9 III 1938 — C III 3501/37). (Li)

Art. 124, 141, 396 § 1. Ani art. 124, ani żaden inny przepis kpc. nie stanowi, że termin oznaczony w art. 141 kpc. i 13 przep. o koszt. sąd. ulega zawieszeniu wskutek zgłoszenia wniosku o przyznanie prawa ubogich aż do prawomocnego rozstrzygnięcia tego wniosku. Tylko w przypadku, gdy prawo ubogich zostanie przyznane, skutkuje ono już od dnia zgłoszenia wniosku. Jeżeli jednak stronie nie przyznano prawa ubogich, wezwanie do uiszczenia opłaty pozostaje skuteczne, co pociąga za sobą skutki z art. 141 § 2 kpc. i art. 13 przep. o koszt. sąd. lub art. 396 § 1 kpc. (Wyrok z 11 II 1938 — C III 3013/37). (Li)

Art. 137 § 1 p. 4. Pismo podlegające przymusowi adwokackiemu, a podpisane przez stronę samą uzyskuje skuteczność już z chwilą wniesienia go do sądu, jeżeli później adwokat wniesie pismo takiej samej treści. (Wyrok z 31 I 1938 — C III 2821/37). (Li)

Art. 179, 221, 228. Pozwany, który na rozprawie był obecny i podjął swą obronę, nie może powoływać się następnie na to, że w terminie z art. 221 kpc. pozew nie został mu doręczony, jeżeli na rozprawie nie zgłosił zastrzeżeń zgodnie z art. 179 kpc. (Wyrok z 11 IV 1938 — C III 154/36). (Li)

Art. 185. 1. Termin do uiszczenia należnej opłaty nie jest terminem przedsięwzięcia czynności procesowej, lecz terminem usunięcia formalnej wady pisma, którą jest brak opłat, powodującą,

że sąd nie może podjąć żadnej czynności na skutek tego pisma. Jeżeli więc strona bez swej winy nie uściła na czas opłaty od pisma, które powinno być wniesione w oznaczonym terminie i wskutek nieuiszczenia w terminie opłat musi być zwrócone, to na zasadzie art. 185 kpc. strona ta może wnosić o przywrócenie terminu do wniesienia tego pisma, a nie do uiszczenia opłat. Jednak wniosek, w którym strona mylnie żąda przywrócenia terminu do uiszczenia opłat, można traktować jako wniosek o przywrócenie terminu wniesienia pisma, gdyż o to chodzi stronie, a tylko niewłaściwie ujmuje swe żądanie. (Wyrok z 8 IV 1938 — C III 2725/37). (Li)

2. Strona nie może powoływać się na brak winy, lub na niezajomość prawa, jeżeli miała dwa dni czasu do udzielenia adwokatowi informacji celem wniesienia sprzeciwu i jeżeli mieszkała w siedzibie sądu grodzkiego, gdzie uzyskanie bezpłatnych wyjaśnień było jej możliwe. (Wyrok z 24 VI 1938 — C III 785/38). (Li)

Art. 185 §1.1. Adwokat strony nie może uzasadnić uchybienia terminu do wniosku o sporządzenie wyroku z uzasadnionym na piśmie twierdzeniem, że ogłoszenie wyroku było ciche i niejasne i że polegał na uwagach aplikanta adwokackiego obecnego przy ogłoszeniu i innego adwokata oraz na własnym wrażeniu słuchowym. W podobnych przypadkach wątpliwych do zawodowych obowiązków adwokata należy wglądnięcie w akta albo też zgłoszenie na czas wniosku z art. 350 kpc. (Wyrok z 11 IV 1938 — C III 339/38). (Li)

2. Żądanie przywrócenia terminu jest uzasadnione, jeżeli jego uchybienie nastąpiło wskutek omyłkowego zanotowania przez personel kancelaryjny adwokata daty doręczenia zawiadomienia o sporządzeniu uzasadnienia wyroku późniejszej niż rzeczywista. (22 XI 1938 — C II 924/38). (Ko)

Art. 206 § 1 p. 1. Żądanie zniesienia współwłasności nieruchomości przez publiczną licytację i podzielenie uzyskanej ceny kupna między stronami w stosunku do ich udziałów tabularnych z tej nieruchomości, nie jest dokładnie określone. (23 XII 1938 — C II 1154/38). (Ko)

Art. 212. Do zmiany powództwa należy zmiana jego podstawy, do podstawy zaś zaliczyć należy także wymagalność dochodzonego roszczenia. Jednak przez zmianę twierdzeń co do wymagalności nie doznaje podstawa zmiany w punktach istotnych, o ile tylko cel powództwa pozostaje jeden i ten sam. Skoro zaś art. 212 kpc. przy należytej interpretacji ma na względzie brak zmiany tylko w punktach istotnych, a cel powództwa pozostaje do samego

końca procesu niezmieniony, przeto zgodnie z treścią art. 212 kpc. przyjąć należy, że uzasadnienie wymagalności roszczenia nowymi twierdzeniami żadnej zmiany powództwa nie przedstawia. (Wyrok z 9 III 1939 — C III 2442/36). (Li)

Art. 231 § 2, 323 i 637 § 3. Sąd może odrzucić środki dowodowe ofiarowane przez strony tylko wówczas, gdy okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione, lub gdy strony powołują dowody jedynie dla zwłoki.

Przesłuchanie w charakterze świadka dłużnika egzekwowanego w sporze wierzyciela przeciw dłużnikowi zajętej wierzytelności, nie stanowi pogwałcenia art. 323 i 637 § 3 kpc, jeżeli dłużnik egzekwowany nie przypozwany przez wierzyciela nie był stroną w procesie i nie mógł być w tym charakterze przesłuchany w celach dowodowych. (21 XI 1938 — C II 925/38). (Ko)

Art. 232 § 2. Z przepisu tego nie wynika, jakoby przeciwstawiane do potrącenia roszczenie wzajemne pozwanego sporne co do zasady i wysokości należało z tego powodu pominąć i odebrać do odrębnego sporu. (22 XI 1938 — C II 829/38). (Ko)

Art. 235. Jeżeli strony w umowie zastrzegły płatność wierzytelności zagranicznymi monetami złotymi, lub według równowartości złota w zagranicznej jednostce pieniężnej, a mianowicie w dolarach a zarazem umówiły się, że wynikające z umowy kwestie sporne rozstrzygnie nieodwołalnie sąd polubowny jako wyłączny, następnie zaś kontrahent obowiązany do zapłaty wytacza powództwo o ustalenie, że jego zobowiązanie zgasło ze stanowiska dekretu walutowego z 12 VI 1934 poz. 509 Dz. Ust., nie jest uzasadniony podniesiony przez stronę pozwaną zarzut, że rozstrzygnięcie sprawy należy do sądu polubownego. (29 XI 1938 — C II 1137/38). (Ko)

Art. 237 § 1. Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego w razie zgłoszenia do zajętej wierzytelności praw także przez inne osoby, nie będące uczestnikami postępowania egzekucyjnego, wchodzi w zakres postępowania niespornego. (24 I 1939 — C II 1566/38). (Ko)

Art. 238 i 455. O dochowaniu terminu do wniesienia skargi o wznowienie wniesionej do sądu niewłaściwego i przekazanej sądowi właściwemu rozstrzyga data jej pierwotnego wniesienia, gdyż przekazanie jest tylko dalszym ciągiem postępowania. (23 II 1939 — C II 1712/38). (Ko)

Art. 250. Moc dowodowa zeznań świadków jednej bądź drugiej strony nie może być uzależniona przez sąd od ilości świadków, lecz wyłącznie od oceny przez sąd wartości zeznań każdego ze świadków. (7 XII 1938 — C I 3324/37). (Św)

Art. 250, 297 § 1. Ze względu na wpływ, który służy stronom na wyjaśnienia zeznaniami świadka istotnych okoliczności, odczytanie zeznania świadka przesłuchanego w innym postępowaniu nie może zastąpić jego przesłuchania w toczącym się procesie, jeżeli strona takiego przeprowadzenia dowodu się domaga. (Wyrok z 1 VII 1938 — C III 601/38). (Li)

Art. 254, 268. Gdy strona w celach dowodowych złoży w sądzie akta, sąd korzystać może z nich bez wydania osobnego postanowienia dowodowego i bez wyznaczenia terminu do przeprowadzenia dowodu. (Wyrok z 25 III 1938 — C III 39/36). (Li)

Art. 283. Skoro prawo o małż. 1836 r. wymaga w art. 232 ściśle określonego początku dowodu na piśmie pod postacią śladu zawartego małżeństwa bądź w księgach stanu cywilnego, bądź w księgach kościelnych, dla możliwości dalszego udowodnienia przez świadków faktu zawarcia małżeństwa w razie, gdy akt spisany nigdy nie był, to nie można w tych przypadkach stosować ogólnej zasady, wyrażonej w art. 283 kpc, i uznawać, że w ten sposób określony przez prawo początek dowodu może być zastąpiony przez zeznania świadków. (26 X 1938 — CI 1665/37). (Św)

Art. 305 §§ 1 i 2. Z porównania § 1 i § 2 wynika, że żądać wyłączenia biegłego można dopiero po wyznaczeniu go przez sąd. Z zasady tej nie wynika jednak, by strona już przedtem nie mogła podnieść zarzutów przeciw wyznaczeniu proponowanych przez stronę przeciwną biegłych, oraz by sąd nie był obowiązany uwzględnić zgłoszonego w ten sposób uzasadnionego wniosku o wyłączenie. (Wyrok z 30 III 1938 — C III 470/36). (Li)

Art. 323. Nie uzasadnia odmowy sądu dopuszczenia dowodu z przesłuchania stron wyrażenie wątpliwości, czy zeznania stron będą zgodne z prawdą, gdyż sąd może dokonać oceny zeznań dopiero po ich złożeniu i nie może z góry ich dyskwalifikować. (17 II 1939 — C I 2467/37). (Św)

Art. 326 § 1 i 426 p. 2. Powzięte przez sąd ustalający postanowienie przesłuchania pod przysięgą jednej ze stron ze względu na jej stanowisko społeczne nie obraża żadnego przepisu postępowania.

Powołanie się skargi kasacyjnej na zasadę, że sąd w procesie cywilnym winien wszelkimi sposobami dążyć do wykrycia prawdy rzeczywistej, nie zwalnia skarżącego od obowiązku wykazania, że w procesie zostały obrażone jakiekolwiek przepisy postępowania cywilnego. (24 X 1938 — C II 1157/38). (Ko)

Art. 350, 351. W przypadku, gdy sędzia orzekający jednoosobowo zmarł przed sporządzeniem uzasadnienia wyroku na piśmie,

sąd doręcza wyrok bez uzasadnienia, na odwołanie zaś strony sąd wyższej instancji uchyla orzeczenie dla pogwałcenia istotnego przepisu postępowania (artykułu 351 kpc). (Wyrok z 22 IV 1938 — C III 688/36). (Li)

Art. 351. 1. W myśl tego przepisu sąd nie jest obowiązany szczegółowo uzasadniać odrzucenia przytoczonych przez strony wywodów opartych nie na okolicznościach faktycznych, lecz na błędnym rozumowaniu. Nie uchybia zatem sąd przepisowi art. 351 kpc, jeżeli nie stwierdzi w wyroku, że nie podziela poglądu strony, iż przeciwnik jej dopuścił się czynu niedozwolonego, uzasadniającego obowiązek wynagrodzenia szkody. (Wyrok z 23 V 1938 — C III 861/36). (Li)

2. Wyrok utrzymujący w mocy wekslowy nakaz zapłaty z powodu stwierdzonego niezapłacenia sumy wekslowej nie potrzebuje w uzasadnieniu wskazywać szczegółowo norm prawnych, które zastosowano. (22 XI 1938 — C II 805/38). (Ko)

Art. 379. Jeżeli postanowienie zostało wydane i doręczone bez uzasadnienia, bez znaczenia pozostaje późniejsze usiłowanie sądu naprawienia tego błędu przez dodatkowe sporządzenie uzasadnienia i doręczenie go zainteresowanej stronie. Strona uprawniona jest traktować postanowienie tak jak ono zapadło i zostało doręczone, czyli że zaskarżyć może postanowienie z powodu braku uzasadnienia. (Wyrok z 7 III 1939 — C III 2807/37). (Li)

Art. 395 p, 2. Uwzględnienie przez sąd drugiej instancji z urzędu zarzutu braku przelewu po stronie powoda dochodzącego odstąpienia mu wierzytelności, stanowi obrazę istotnych przepisów postępowania, jeśli pozwany w pierwszej instancji zarzucił tylko, iż zapłaci tę wierzytelność, gdy powód swe prawa do niej udowodni, ale zarzutu braku przelewu po stronie powoda nie przytoczył wcale jako podstawy apelacyjnej. (16 XII 1938 — C II 1328/38). (Ko)

Art. 404. Potrzeba powołania się na nowe dowody w II instancji wynika w tym przypadku, gdy strona przeciwna, na której spoczywał ciężar dowodu, wystąpiła z dowodami dopiero w II instancji. Co prawda powinna strona już w pierwszej instancji przedstawić wszelkie środki zaczepne i obronne, z których może korzystać, nie można jednak wymagać od niej, by przytaczała takie środki, które ze względu na środki zaczepne i ochronne strony przeciwnej są całkowicie nieistotne. (Wyrok z 28 II 1938 — C III 221/36). (Li)

Art. 408 § 2. 1. Nie rozpoznanie istoty sprawy ma miejsce wówczas, gdy sąd nie rozstrzygnął w wyroku o żądaniach stron, albo gdy skutek uwzględnienia zarzutu przedawnienia lub przyjęcia

prekluzji roszczenia bądź też wskutek dopatrzenia się braku uprawnienia do prowadzenia sporu, nie rozpoznał roszczenia dochodzonego pozwem, lub w drodze zarzutu po wdaniu się w spór co do istoty sprawy. (23 XII 1938 — C II 1090/38). (Ko)

2. Zgłoszony w skardze apelacyjnej pozwanego wniosek o uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji z powodu niedokładności rozprawy jest uzasadniony, jeżeli ta niedokładność polega Ba całkowitym pominięciu obrony pozwanego, co równa się zarzutowi nierozpoznania istoty sprawy. (12 XII 1938 — C II 1273/38). (Ko)

Art. 409. Po sprostowaniu mylnej nazwy pozwanego na właściwą przez sąd I instancji określenie w skardze apelacyjnej pozwanego, ponownie nazwą pierwotną (mylną) nie daje podstawy do odrzucenia skargi apelacyjnej jako wniesionej przez osobę trzecią, odrzucenie zaś skargi apelacyjnej w tych warunkach stanowi nieważność, gdyż odbiera stronie możliwość obrony jej praw. (17 XI 1938 — C II 1118/38). (Ko)

Art. 424 § 2. Zaskarżenie postanowienia sądu drugiej instancji zażaleniem zamiast skargą kasacyjną nie powoduje odrzucenia zażalenia, jeżeli ono odpowiada warunkom skargi kasacyjnej. (4 II 1939 — C II 1658/38). (Ko)

2. W sprawie o zapłatę komornego postanowienie sądu drugiej instancji dotyczące kwestii wstępnej, czy dane mieszkanie podlega lub nie podlega ustawie o ochronie lokatorów, nie może być zaskarżone skargą kasacyjną. (12 XII 1938 — C II 1618/38). (Ko)

Art. 425 § 1. Jeżeli powództwo obejmuje oprócz roszczenia niemajątkowego także połączone z nim roszczenie majątkowe, skarga kasacyjna jest dopuszczalna, chociażby wartość roszczenia majątkowego nie przekraczała pięciuset złotych. (12 XII 1938 — C II 1274/38). (Ko)

Art. 426. 1. Faktyczna ocena sprawy nie podlega dyskusji w postępowaniu kasacyjnym. (24 XI 1938 — C II 830/38). (Ko)

2. Zarzut błędnej oceny sprawy pod względem faktycznym nie stanowi żadnej z podstaw kasacyjnych przewidzianych w ustawie. (22 XI 1938 — C II 816/38). (Ko)

3. Podniesiony w skardze kasacyjnej ogólnikowy zarzut, że sąd drugiej instancji „nie przeprowadził odpowiednich dowodów”, nie może usprawiedliwić podstawy kasacyjnej z art. 426 p. 2 kpc. (15 XI 1938 — C II 787/38). (Ko)

Art. 427. Przytoczenie podstaw kasacyjnych w skardze kasacyjnej nie polega ani na cyfrowym powołaniu przepisu art. 426

k. p. c. ani na słownym powtórzeniu jego treści, lecz na takim wywiedzeniu podstaw kasacyjnych, które nie pozostawia wątpliwości, jakie przepisy prawa zdaniem skarżącego zostały naruszone lub pogwałcone. (21 XI 1938 — C II 776/38). (Ko)

Art. 434. Przepisy art. 6 i 7 ustawy wykonawczej do niemieckiego kodeksu cywilnego przedstawiają normy wydane w interesie publicznym. Naruszenie zatem tychże norm uwzględnione musi być z urzędu, gdy orzeczenie obrażające te normy sprzeciwia się porządkowi publicznemu. (Wyrok z 9 III 1938 — C III (Li)

Art. 434, 777, 778. Uprawnienie zarządcy przymusowego do żądania eksmisji dotyczy materialnej strony sporu, czyli że ewentualne wady wyroku II instancji pod względem tegoż uprawnienia uwzględnia Sąd Najwyższy tylko na szczególny należycie uzasadniony zarzut kasacyjny, natomiast nie podlegają wady takie uwzględnieniu z urzędu. (Wyrok z 6 IV 1938 — C III 3101/37). (Li)

Art. 442. Na postanowienia zapadające w postępowaniu egzekucyjnym nie ma skargi o wznowienie. (28 XI 1938 — C II 1933/38). (Ko)

Art. 445 § 2. Wykrycie środków dowodowych nie może uzasadnić wznowienia postępowania, jeżeli wobec skutków dowodu z przysięgi złożonej w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem, wykryte środki dowodowe w postępowaniu tym nie mogłyby mieć istotnego wpływu na wynik sprawy z uwagi na to, że przepis § 463 upc. wykluczał swobodną ocenę sędziowską. (Wyrok z 18 III 1938 — C III 62/38). (Li)

Art. 445, 446. Skutki złożenia przysięgi (§ 463 upc.) ocenione być muszą w ramach art. 445 § 2 kpc. na podstawie zasad wyrażonych w niemieckiej upc. Przepis § 586 punkt 7 ust. 2 upc, jakkolwiek mieści się w księdze normującej wznowienie postępowania, należy do kompleksu postanowień regulujących skutki złożonej przysięgi. Dlatego przepis ten respektowany być musi nawet w skardze o wznowienie, toczącej się w myśl art. 442 i następnych kpc. Jeżeli więc strona za pomocą odnalezionego dokumentu podważyć zamierza dowód z przysięgi złożonej przez przeciwnika, uczynić może to tylko za pomocą wykazania, że powód popełnił krzywoprzysięstwo i odnośnie do tego zachodzą przesłanki art. 446 kpc. (Wyrok z 18 II 1938 — C III 1385/37). (Li)

Art. 445 § 2. Przez wykrycie nowego środka dowodowego rozumieć należy także uzyskanie możliwości korzystania ze środka dowodowego, o którego istnieniu strona w poprzednim postępowaniu wprawdzie wiedziała, ale nie mogła ze skutkiem na nie-

go się powołać, gdyż nie wiedziała gdzie on się znajduje, lub czy w ogóle da się odszukać. (10 XI 1938 — C II 905/38). (Ko)

Art. 447. Sąd Najwyższy nie jest właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie, jeżeli rozstrzygając skargę kasacyjną w sprawie głównej rozpoznawał tylko podstawy kasacyjne, ale nie wydał wyroku merytorycznego na podstawie art. 439 kpc. (7 X 1938 — C II 2037/38). (Ko)

Art. 448. Jeżeli jedna i ta sama osoba była kuratorem nie uprawnionym do działania w sprawach majątkowych, a następnie zamianowana została opiekunem, jednak już w czasie gdy była kuratorem, miała wiadomość miarodajną w myśl art. 448 kpc, to termin z art. 448 poczyna biec z chwilą ustanowienia osoby tej opiekunem, gdyż z zamianowaniem tym nie utraciła wiadomości, którą posiadała już poprzednio, wiadomość ta stała się jednak doniosłą dopiero z chwilą zamianowania. (Wyrok z 4 III 1938 — C III 3343/37). (Li)

Art. 451 § 1. Nie zachowanie terminu zawitego do wniesienia skargi o wznowienie, jak również niemożność wykazania przez skarżącego, że zachował ten termin przestrzegany z urzędu powoduje zawsze odrzucenie skargi o wznowienie. (18 X 1938 — C II 1300/38). (Ko)

Art. 503 § 1 lit. 4. Pominięcie przez sąd polubowny zarzutu potrącenia pretensji wzajemnej nie jest przekroczeniem granic zapisu, lecz niezupełnym załatwieniem wniosków. (15 XI 1938 — C II 758/38). (Ko)

Art. 538, 566. Przepisy art. 526 do 537 normują formalne przesłanki udzielenia klauzuli. Dlatego w zażaleniu, o którym wspomina art. 538 § 1 kpc. dopuszczalne są zarzuty, które dotyczą wad formalnych przy udzieleniu tejże klauzuli. Jeżeli natomiast art. 566 § 1 l. 1 kpc. mówi o zdarzeniach, na których oparte było wydanie klauzuli wykonalności, to chodzi w przeciwieństwie do art. 538 kpc. o merytoryczne przyczyny, które usprawiedliwiają udzielenie klauzuli, czyli że w powództwie podnoszone mogą być zarzuty nie formalne lecz materialne np. twierdzenie, że przejście uprawnienia na inną osobę, stwierdzone formalnym dokumentem, jest nieważne z przyczyn prawa materialnego. Do zdarzeń w powyższym rozumieniu należą też materialne przejście na inną osobę obowiązku stwierdzonego w tytule egzekucyjnym, o którym mowa w art. 534 kpc. Twierdzenie, że tytuł egzekucyjny (dotyczący wierzytelności hipotecznej) opiewa na zapłatę, nie mówi nic o obowiązku rzeczowym, że wobec tego jako powstały po przejściu zobowiązania na nowego dłużnika nie dopuszcza udzielenia klauzuli wykonalności przeciwko niemu, jest na-

tury formalnej, jeżeli sąd egzekucyjny udzielił klauzuli nie z tej przyczyny, że przyjął osobistą odpowiedzialność nowego dłużnika, lecz ponieważ uznał na skutek jego rzeczowej odpowiedzialności, niezaprzeczonej przez niego, za uzasadnione zastosowanie art. 534 § 2 kpc. i dał temu wyraz przez ograniczenie egzekucji tylko do nieruchomości. W takim przypadku zachodzą przesłanki art. 534, brak jest zaś równocześnie względów merytorycznych. O ile natomiast dłużnik twierdzi, że jego odpowiedzialność rzeczowa nie może wynosić tyle, ile jego odpowiedzialność osobista, podnosi zarzut natury rzeczowej, albowiem w tym przypadku dłużnik przeczy częściowo swej odpowiedzialności w ogóle. (Wyrok z 31 I 1938 — C III 457/37). (Li)

Art. 566 § 1 p. 2. Dowód na piśmie, który winien być dołączony do pozwu opartego na przepisie art. 566 § 1 p. 2 nie może być zastąpiony przez początek dowodu na piśmie uzupełniony dowodem ze świadków i z przesłuchania stron. (23 XII 1938 — C II 1366/38). (Ko)

Art. 567, 837 i nast. Powództwo z art. 567 uzasadnione jest także w tym przypadku, gdy przedmiotem egzekucji są prawa obligatoryjne, służące osobie trzeciej oraz gdy zajęcie nastąpiło w postępowaniu zabezpieczającym. (Wyrok z 19 III 1938 — C III 377/36). (Li)

Art. 767. Zajęciu podlegają także części nie odrzucające żadnego dochodu, zatem również mieszkania, które oddane zostały w używanie osób trzecich bez wynagrodzenia. (Wyrok z 6 IV 1938 — C III 3101/37). (Li)

Art. 768 § 2. Na podstawie tego przepisu nie może pracownik żądać pozostawienia mu pomieszczeń, która otrzymał od dłużnika egzekucyjnego jako mieszkanie służbowe. (Wyrok z 6 IV 1938 — C III 3101/37). (Li)

Art. 777, 778. Zarządcę przymusowego nie wiążą umowy służbowe zawarte przez dłużnika egzekucyjnego. (Wyrok z 6 IV 1938 — C III 3101/37). (Li)

Przepisy wprowadzające kpc. z 29 XI 1930 (Dz. Ust. poz. 652 i poz. 803 z r. 1932)

Art. XXXVII. Zawieszenie postępowania w drugiej instancji w sprawie wszczętej przed wejściem w życie kpc. i następne podjęcie postępowania odwoławczego nie spowoduje skutków określonych w art. XXXVII przep. wpr. kpc., czyli że sprawę należy aż do ukończenia rozpoznawać według przepisów dotychczasowych. (1 XII 1938 — C II 983/38). (Ko)

Art. XLII. Według brzmienia tego przepisu postanowienia nowego kodeksu mają zastosowanie do samego postępowania o wznowienie, natomiast prawidłowość postępowania, którego wznowienia strona żąda, musi być badana według przepisów, które obowiązywały w poprzednim postępowaniu. Nieważność, stanowiąca według art. 443 kpc. podstawę wznowienia, musiałaby zachodzić już w chwili wydania prawomocnego wyroku, który drogą wznowienia ma być uchylony, nie mają zaś znaczenia okoliczności, które zaistniały później. W szczególności nie mogą wpłynąć na ważność ukończonego postępowania zmiany ustawy wprowadzone po wydaniu i uprawomocnieniu się ostatniego wyroku. (Wyrok z 4 III 1938 — C III 3344/37). (Li)

Art. XLII. W postępowaniu wszczętym wskutek skargi o wznowienie po wejściu w życie kpc. skarga kasacyjna na orzeczenie sądu II instancji jest dopuszczalna według ogólnych zasad kpc. lub szczególnych przepisów także w tym przypadku, gdy sprawa, o której wznowienie chodzi, toczyła się według przepisów postępowania, które wyłączały w danym przypadku zaskarzenie orzeczenia sądu II instancji do Sądu Najwyższego w ogóle lub przez stronę wnoszącą skargę kasacyjną. (Uchwała w składzie siedmiu sędziów 20 V 1939 — C III 1113/38). (Li)

Art. LXVII. Daty przekazywania poszczególnych rat zajętego czynszu nie mogą mieć wpływu na określenie terminu wszczęcia samej egzekucji z oznaczonego majątku, za jaki w rozumieniu art. LXVII przep. wpraw. pr. o post. egz. należy uważać w tym przypadku w ogóle czynsz z nieruchomości, a nie poszczególne jego raty, gdyż powołany przepis nie wymaga, aby majątek przy wszczęciu egzekucji był ściśle oznaczony nie tylko co do rodzaju, lecz i co do wysokości; w powyższym więc przypadku winna zdecydować o tym, według jakich przepisów ma być prowadzona egzekucja, data skierowania zajęcia do czynszu. (22 XII 1938 — C I 2716/38). (Św)

Ustawa o zaopatrzeniu inwalidzkim z 17 III 1932 (Dz. Ust. poz. 233)

Przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim z 18 III 1921 (Dz. Ust. poz. 195) z późniejszymi zmianami oraz ustawy z 17 III 1932 (Dz. Ust. poz. 233) zmienionej rozporządzeniem Prezydenta R. P. z 23 X 1933 (Dz. Ust. poz. 699) i ogłoszonej w tekście jednolitym w Dz. Ust. poz. 31/35, nie wyłączają dochodzenia na podstawie § 839 niem. kc. w związku z ustawą z 22 V 1910 (Dz. Ust. Rzeszy str. 798) lub ustawą pruską z 1 VIII 1909 (zbiór ust. prusk. str. 691) szkody, powstałej przez uszkodzenie zdrowia

w związku ze służbą wojskową. (Uchwała w składzie siedmiu sędziów z 18 marca 1939 — C III 288/36). (Li)

Ustawa z 17 III 1932 o uregulowaniu stosunków służbowych pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych. (Dz. Ust. poz. 338)

Art. 2. Skoro według art. 2 ustęp ostatni przepisy służbowe stanowią integralną część umowy o pracę pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych i na podstawie ustępu drugiego tegoż artykułu regulują prawa i obowiązki pracowników tych instytucyj, to umowa nie może stanowić nic sprzecznego z tymi przepisami. Umowa może tylko uzupełniać przepisy służbowe postanowieniami o przedmiotach, których przepisy służbowe nie regulują, lub może je rozwijać. (Wyrok z 11 III 1938 — C III 382/37). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 25 IX 1932 w sprawie pierwszeństwa zaległych ciężarów na rzecz spółek wodnych (Dz. Ust. poz. 715)

Art. 1. Z przepisu tego wynika, iż ciężary na rzecz spółek wodnych, płatne w okresie czasu od 1 kwietnia 1929 r. do 31 marca 1932 r., korzystają do 31 grudnia 1946 r. z przywileju, przewidzianego w art. 154 ustawy wodnej. (Dz. Ust. 1928 poz. 574). (22 XII 1938 — C I 1736/37). (Św)

Ustawa z 28 III 1933 o ubezpieczeniu społecznym (Dz. Ust. poz. 396)

1. Roszczenie odszkodowawcze pracownika przeciwko pracodawcy o utracone świadczenia chorobowe nie może przekraczać świadczeń, jakie powód przy prawidłowym ubezpieczeniu byłby przez 26 tygodni otrzymywał z Ubezpieczalni Społecznej.

Zgłoszenie się pracownika u lekarza Ubezpieczalni i tegoż odmowa udzielenia mu pomocy nie są zgłoszeniem się w Ubezpieczalni i jej odmową. (17 XI 1938 — C II 688/38). (Ko)

2. Według przepisu art. 196 tej ustawy za szkody spowodowane wypadkiem, któremu uległ pracownik w czasie pracy, odpowiada pracodawca po za rozmyślnym spowodowaniem wypadku tylko wtedy, gdy w pewnym dziale pracy istnieją przepisy chroniące życie i zdrowie pracownika i gdy pracodawca zaniedbał swego obowiązku płynącego z tych przepisów.

Poszkodowany winien w sporze twierdzić i wykazać, że takie przepisy obowiązują i zostały naruszone. (19 XII 1938 — C II 1242/38). (Ko)

Ustawa z 29 III 1933 o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. poz. 213)

Art. 1. Odsetki od zaległych odsetek, poszukiwane za czas od wytoczenia powództwa o kapitał hipoteczny i o te odsetki, nie podpadają pod przepis art. 1 ustawy z 29 III 1933 r. i dekretu z 3 XII 1935 poz. 542, dotyczący odsetek od samych wierzytelności, zabezpieczonych hipotekę umowną. (24 XI 1938 — CI 1919/37). (Św)

Art. 2. Kwestia, czy dana wierzytelność miała prawo korzystać z ulg, przewidzianych w ustawie z 29 III 1933 r. o moratorium hipotecznym, nie jest pozbawiona znaczenia i po wygaśnięciu z dniem 1 stycznia 1938 r. pomienionego moratorium, gdyż od rozstrzygnięcia jej może być zależna możliwość zastosowania do tej wierzytelności ustawy z dnia 5 II 1938 r. poz. 54 o spłacie niektórych wierzytelności hipotecznych. (24 XI 1938 — C I 1919/37). (Św)

Kodeks zobowiązań z 27 X 1933 (Dz. Ust. poz. 598).

Art. 34 nie wskazuje środków dowodowych dla stwierdzenia, iż pod złożonym oświadczeniem woli ukrywa się rzeczywiście inna czynność prawna, i nie podważa przeto zasady, wyrażonej w art. 265 kpc, który zabrania obalenia osnowy dokumentu przez zeznania świadków. (23 XI 1938 — C I 1960/37). (Św)

Art. 42. Samo wyliczenie osobistych właściwości strony, o których jest mowa w tym przepisie bez poparcia ich konkretnymi faktami, nie wystarcza do uzasadnienia zarzutu nieważności umowy z powodu niewspółmierności świadczeń. (22 XI 1938 — C II 829/38). (Ko)

Art. 56 § 1. Umowa stron, według której pracownik na żewnątrz uchodzić ma za całkowicie zwolnionego, by uzyskać zasiłek dla bezrobotnych, w stosunku natomiast do pracodawcy ma jedynie być urlopowanym, i pracodawca celem kontynuowania pracy przez pracownika ma obowiązek zaproponowania go po upływie urlopu urzędowi pośrednictwa pracy, by zapośredniczył urlopowanego pracownika, jest nieważna jako sprzeczna z porządkiem publicznym i dobrymi obyczajami, zmusza bowiem do nadania zwolnieniu charakteru bezpłatnego urlopu, co nie da pogodzić się faktem, że pracownik pobiera zasiłek za bezrobocie, a raczej ma na celu obejście ustawy, ponadto ma ona kępować pracodawcę w wyborze pracownika i w udostępnieniu pracy osobom, które dawniej turnusowo zostały zwolnione lub w ogóle dotąd pracy nie miały, wreszcie pacy ona działalność urzędu pośredni-

ctwa pracy, którego czynność, w miejsce rzeczowego rozpoznania zgłaszanych wniosków, redukuje się do bezkrytycznego zatwierdzenia list zgłaszanych przez pracodawców. Umowy takie obliczone na obejście ustawy, niesocjalne i krępujące w sposób niewłaściwy pracodawcę nie mogą stać pod ochroną prawa i ma do nich zastosowanie art. 56 § 1 k.z. (Wyrok z 18 III 1938 — C III 347S). (Li)

Art. 82. Zrzeczenie się z góry przez podejmującego się wykonania dzieła wszelkich roszczeń do zamawiającego z tytułu wykonanych już robót i dostarczonego materiału na wypadek niewykonania dzieła na termin oznaczony, nie jest odszkodowaniem umownym. (22 XI 1938 — C II 829/38). (Ko)

Art. 101 § 3. O ile strona, zawierająca umowę z pełnomocnikiem, który działał na podstawie pełnomocnictwa, nie dającego mu upoważnienia do zawarcia tej umowy na danych warunkach, znała treść pomienionego pełnomocnictwa, nie może żądać od pełnomocnika naprawienia szkody, spowodowanej jej odmową mocodawcy wykonania umowy. (15 VI 1938 — C I 2221/37). (Św)

Art. 123. Ujęcie tego przepisu wskazuje na to, że warunkiem jego stosowania jest bezpośrednio przesunięcia majątkowego pomiędzy stronami; koniecznym jest, by jednolite zdarzenie wywołało po jednej stronie ubytek, a po drugiej korzyść majątkową. (Wyrok z 4 X 1937 — C II 2835/35). (Li)

Art. 131. Dla zastosowania przepisu p. 3 art. 131 k. z., który pozbawia tego, kto spełnił dobrowolnie nienależne świadczenie, prawa żądania jego zwrotu, jeżeli wiedział, iż do świadczenia nie był obowiązany, konieczne jest udowodnienie przez pozwanego, iż powód, spełniając świadczenie, miał całkowitą świadomość tego, że się ono od niego nie należy i że może go bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych nie wykonać, a mimo to je spełnił. (28 X 1938 — C I 1642/37). (Św)

Art. 134. 1. Polskie Koleje Państwowe sprawując zarząd kolei lokalnej stanowiącej własność prywatną, odpowiadają wobec osób trzecich za szkodę wyrządzoną tak prowadzeniem ruchu na tej kolei, jak też prowadzeniem wszelkich innych robót. (5 XII 1938 — C II 1159/38). (Ko)

2. Wniesienie przez pracodawcę przeciw pracownikowi doniesienia obwiniającego go o malwersację nie uzasadnia odpowiedzialności pracodawcy za szkodę wyrządzoną pracownikowi wytożeniem tej sprawy karnej, która zakończyła się uniewinnieniem pracownika, jeżeli świadkowie wymienieni w doniesieniu karnym potwierdzili szczegóły uzasadniające podejrzenie tego pracownika o czyn karalny. (16 XII 1938 — C II 1237/38). (Ko)

Art. 137 § 1. Szkoda wyrządzona przez wypasanie bydła na gruntach poszkodowanego nie uzasadnia *solidarnej* odpowiedzialności za nią właścicieli wypasanego bydła, jeżeli każdy z nich wypasając swe bydło działał na własną rękę bez porozumienia się z innymi. (25 XI 1938 — C II 909/38). (Ko)

Art. 165 § 2. Przyrzeczenie kobiecie małżeństwa dane w tym celu, aby ją skłonić do cielesnego obcowania z przyrzekającym, uważać należy za użycie podstępu, jeżeli mężczyzna nie miał zamiaru poślubienia kobiety, ona zaś według zachodzących okoliczności miała podstawę do poważnego traktowania tych obietnic. (5 XII 1938 — C II 1162/38). (Ko)

Art. 446, 473. Przepis art. 473 należy stosować także w przypadkach, w których roszczenie podlega przepisom rozp. z 16 III 1928 o umowie o pracę robotników. Skoro bowiem rozporządzenie to nie zawiera przepisów o prekluzji, doznaje ono w tym względzie uzupełnienia na podstawie art. 446 kz. (Wyrok z 19 III 1938 — C III 127/38). (Li)

Art. 468 i 487. Zamawiający wykonanie budowy domu, który dozorując budowy nie sprzeciwił się stanowczo nie odpowiadającym umowie zmianom w szczegółach budowy dotyczącym wysokości ścian, rozmieszczenia drzwi itp., a następnie sam zgodnie z umową wykończył budowę wznosząc mur ogniowy i wiązanie dachowe traci wobec przyjmującego zamówienie prawo żądania usunięcia wad sprzeciwiających się umowie. (26 I 1939 — C II 1524/38). (Ko)

Art. 470. Naruszenie przez robotnika tajemnicy listowej pracodawcy uzasadnia niezwłoczne rozwiązanie z nim umowy o pracę. (1 XII 1938 — C II 1080/38). (Ko)

Art. 473. Przy dochodzeniu roszczeń emerytalnych przez pracownika przeciwko pracodawcy, wynikających z umowy o pracę, przepis art. 473 kz. ma zastosowanie. (Skł. 7 sędziów 3 XII 1938 — C I 1771/37). (Św)

Art. 538 §§ 1 i 2. Wydalenie się pasażera na jakiś czas z przedziału wagonu sypialnego podczas postoju pociągu na stacji i pozostawienie w przedziale przy drzwiach otwartych marynarki z portfelem zawierającym znaczniejszą gotówkę, należy w razie zaginięcia lub kradzieży tej gotówki ocenić jako spowodowanie szkody przez samego poszkodowanego wyłączające odpowiedzialność za nią Międzynarodowego Towarzystwa Wagonów Sypialnych.

Pod pojęcie *ogłoszenia* w rozumieniu § 2 art. 538 kz. nie można podciągnąć zastrzeżenia, które Towarzystwo Wagonów Sy-

pialnych umieściło na bilecie sprzedanym pasażerowi, a uprawniającym do korzystania z wagonu sypialnego w oznaczonym czasie, na oznaczonej przestrzeni i za oznaczoną cenę. (18 VIII 1938 — C II 93/38). (Ko)

Przepisy wprowadzające kodeks zobowiązań z 27 X 1933
(Dz. Ust. poz. 599).

Art. XL. W § 2 art. XL wymienione są przykładowo przypadki, do których należy stosować zasadę ogólną, wyrażoną w § 1 tegoż art. XL; wśród tych przykładów wymienione jest wygaśnięcie nie z powodu upływu terminu umowy, a ze względu na nadzwyczajne wypadki. (2 XI 1938 — CI 1950/37). (Św)

Ustawa z 5 III 1934 o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi w województwie poznańskim (Dz. Ust. poz. 26).

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 11 IV 1934 o nadawaniu mocy obowiązującej orzeczeniom w sprawie warunków pracy dozorców domowych w województwie poznańskim (Dz. Ust. poz. 26).

§ 5 umowy zbiorowej dla dozorców domowych wydanej na podstawie powyższych przepisów, a ogłoszonej w Monitorze Polskim z 29 I 1935, tłumaczyć należy w ten sposób, że ustawowa wartość mieszkania według norm podstawowego komornego w r. 1914 może być obliczona tylko w przypadkach, w których ustawa przewiduje normy komornego z 191 4r., czyli w odniesieniu do mieszkań podlegających przepisom ustawy o ochronie lokatorów, lub do takich mieszkań nie podpadających pod tę ustawę, co do których istniałaby ustawowa wartość z roku 1914. Natomiast w przypadkach, w których dane ustawy nie normują wartości czynszowej mieszkania z roku 1934 dopuszczalne jest ustalenie wartości czynszowej w drodze indywidualnej umowy. (Wyrok z 11 IV 1938 — C III 61/38). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 VI 1934 o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. Ust. poz. 509).

Jeżeli strony użyły słów, które normalnie oznaczają określenie wierzytelności w dolarach, to niemniej ustanowiona została wierzytelność w złotych, gdy wołą stron było stworzenie zobowiązania w złotych, zwłaszcza gdy umowa wspomina o walucie obcej tylko dla stabilizowania świadczenia oznaczonego w walucie złotej. (Wyrok z 28 III 1938 — C III 1862/35). (Li)

*Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 X 1934 —
Prawo upadłościowe. (Dz. Ust. poz. 834).*

Art. XVIII. Wobec ścisłej łączności, który ma przepis ten z materialnym prawem spadkowym zawartym w niemieckim kodeksie cywilnym, a zwłaszcza ze względu na przepis § 1980 kc, przy ustaleniu, czy masa spadkowa wystarcza na pokrycie długów, nie decyduje chwila otwarcia spadku, lecz chwila rozstrzygnięcia wniosku o ogłoszenie upadłości. Ogłoszeniu nie stałoby na przeszkodzie okoliczność, że spadkobiercy wzięwszy spadek w posiadanie, nie postawili wniosku o upadłość niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości o nadmiernym zadłużeniu masy. Natomiast ogłoszenie upadłości nie wchodziłoby w rachubę, gdyby spadkobiercy ze względu na przepisy §§ 1994, 2005 odpowiedzialiby nieograniczenie w myśl § 2013. (Wyrok z 5 III 1938). (Li)

*Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 X 1934. Prawo
o postępowaniu układowym (Dz. Ust. poz. 836).*

Art. 57, 64. Ponieważ przy głosowaniu nad przyjęciem układu decydujące znaczenie mają wierzytelności uprawniające do uczestniczenia w zgromadzeniu, a nie wierzytelności wpisane na listę, układ nie może być zatwierdzony, jeżeli po jego przyjęciu na skutek zażalenia wierzyciela wierzytelność jego została ustalona na kwotę wyższą a wysokość tej wierzytelności wpłynęłaby na wynik głosowania. (Wyrok z 11 II 1938 — C III 2808/37). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 X 1934 o kosztach sądowych (Dz. Ust. poz. 837) i ustawa z dnia 1 VII 1926 o opłatach stemplowych (tekst jednolity Dz. Ust. poz. 413 z r. 1932).

1. Niedopuszczalny jest tak według przepisów o kosztach sądowych, jak też według ustawy o opłatach stemplowych rekurs do sądu okręgowego od uchwały sądu grodzkiego wzywającej notariusza o uiszczenie opłat sądowych od wniosku o zabezpieczenie jego należności za spisanie akt spadkowych na nieruchomościach spadkowych. (25 X 1938 — C II 683/38). (Ko)

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dochodząc w sporne rozwiązanie umowy najmu z lokatorem mieszkającym w realności zakupionej przez Zakład celem lokaty funduszy, wolny jest od uiszczenia opłat sądowych. (2 III 1939 — C II 1901/38). (Ko)

Art. 4 p. 2 o kosztach sąd. Do spraw wynikających z ustawy o ubezpieczeniu społecznym wspomnianych w art. 287 ust. z dnia 28 III 1933 r. Nr 51 poz. 396 lub spraw związanych z ustawową działalnością instytucji ubezpieczeń społecznych (art. 4 p. 2 przepisów o kosztach sądowych) nie należą sprawy, wynikające ze zarządu majątkiem tych instytucji. (Uchwała w składzie siedmiu sędziów z 24 IV 1939 — C III 1346/36). (Li)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 X 1934 o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. Ust. poz. 841 i z r. 1936 poz. 59).

Dłużnik, którego dług uznany został za rolniczy, i który w czasie określonego w ustawie moratorium długu tego nie płaci, nie narusza swych obowiązków umownych, nie ponosi więc winy, bez której nie ma według art. 134 i 248 § 3 k. z. odszkodowania za zwłokę w zapłacie długu.

Dług wekslowy może być także długiem rolniczym. (16 XII 1938 — C II 1191/38). (Ko)

Prawo o sądach pracy z 24 X 1934 (Dz. Ust. Nr 95 poz. 854).

Spory między pracodawcą będącym kupcem rejestrowym, którego gospodarstwo przeznaczone wyłącznie do produkcji nasion rolniczych, jest czysto przemysłowe i handlowe, a pracownikami zajętymi w tym przedsiębiorstwie należą do właściwości sądów pracy. (24 XI 1938 — C II 939/38). (Ko)

Art. 1 § 1. Do właściwości sądu pracy należą także spory o wynagrodzenie, które służy pracownikowi wskutek niezachowania trzymiesięcznego terminu wypowiedzenia, gdyż chodzi o spór wynikły ze stosunku pracy. (Wyrok z 11 IV 1934 — C III 228/38). (Li)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17 XII 1934 w sprawie uiszczenia opłat sądowych (Dz. Ust. poz. 971).

§ 2. Ponieważ w myśl tego przepisu kaucja kasacyjna powinna być wpłacona gotówką w kasie sądowej, o skuteczności wpłaty dokonanej za pomocą Pocztovej Kasy Oszczędności decyduje nie samo udzielenie kasie polecenia przelewu, lecz dopiero jego wykonanie przez kasę. (Postanowienie z 7 III 1938 — C III 1328/35). (Li)

II. USTAWODAWSTWO DZIELNICOWE

1. B. ZABÓR ROSYJSKI

Kodeks cywilny Królestwa Polskiego z 1825 r.

Art. 140. Przepisy art. 140—142 kpc. przewidują jedynie sprostowanie treści aktów stanu cywilnego i nie może być na podstawie tych przepisów uwzględniony przez sąd wniosek prokuratora o całkowite wykreślenie aktu z ksiąg z powodu nieprawidłowego jego sporządzenia. (16 XII 1938 — CI 453/38).

Prawo małżeńskie z 1836 r.

Art. 73. Sąd cywilny, nie będąc władny orzekać ani wprost ani ubocznie o nieważności małżeństwa, nie może odmówić praw do spadku po mężu żonie, która zawarła z nim związek małżeński po uzyskaniu rozwiązania poprzedniego związku małżeńskiego w sądzie duchownym niewłaściwym. (10 XI 1938 — CI 1832/37).

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 792. Dowód przewidzianego w art. 792 k. c. zatajenia rzeczy spadkowych może być przeprowadzony wszelkimi sposobami, nawet przez proste domniemanie, ustalenie zaś faktu takiego zatajenia pozostawione jest władzy i wyrozumieniu sądu wyrokującego.

Dopuszczenie się czynów utajenia rzeczy spadkowych przez kilku spadkobierców spowodować może obowiązek ich płacenia długów spadkodawcy nawet *ultra vires*, lecz nie pozbawia ich przymiotu dziedziców i możności korzystania z dobrodziejstwa art. 1220 k. c, przewidującego podzielność długu pomiędzy spadkobiercami dłużnika z wyjątkami, wymienionymi w art. 1221 k. c. (26 X—9 XI 1938 — C I 343/38).

Art. 1116. Dla uznania zachodzącego w pewnym przypadku podstępu sąd merytoryczny, pomimo ustalenia kłamliwych oświadczeń jednego kontrahenta i błędu na skutek tego w motywach drugiego, winien stwierdzić, czy wprowadzony w błąd kontrahent nie dopuścił się sam zbytnej łatwowierności i braku dbałości o swoje interesy, nie podejmując niczego dla sprawdzenia głośłownych twierdzeń drugiego kontrahenta i zabezpieczenia swych interesów na wypadek nieścistości udzielonych mu przez ostatniego informacyj co do istoty przedmiotu, objętego podstępem. (3 XI 1938 — C I 1610/37).

Art. 1167. W procesie, opartym na art. 1167 k. c. i toczącym się pod rządem kpc, zapozwanie prócz osoby trzeciej dłużnika, jako kontrahenta zakwestionowanej czynności prawnej, jest zbędne i brak takiego zapozwania żadnych ujemnych skutków dla wierzyciela, a w szczególności oddalenia powództwa, spowodować nie może. (19 X 1938 — C I 1031/37).

Art. 1382. Uzyskanie przez wierzyciela od dłużnika całkowitej swej należności, gdy ma on świadomość, że otrzymane przez niego pieniądze uzyskane zostały z zabronionej przez prawo samowolnej sprzedaży zajętych rzeczy, stanowi czyn niedozwolony, powodujący jego odpowiedzialność stosownie do art. 1382 kc. za wyrządzoną tym wierzycielowi egzekwującemu szkodę. (19 X 1938 — 1566/37).

Prawo cywilne Ziem Wschodnich (T. X. cz. I Zw. Pr.).

Art. 574. Obowiązek wynagrodzenia za pracę może powstać również bez umowy z tytułu pracy faktycznie dokonanej przez daną osobę (np. przez kuratora nad majątkiem zaginionego) i w takim przypadku za podstawę do określenia tego wynagrodzenia winny być przyjęte przeciętne płace, uiszczane za pracę tego rodzaju, jaka została wykonana. (29 XI 1938 — 1274/38).

Nakłady niekonieczne, dokonane w całym majątku wbrew wyraźnej woli właściciela, nie dają podstawy do poszukiwania od niego wynagrodzenia za te nakłady z tytułu niesłusznego z bogacenia, a uprawniają jedynie do zabrania tych nakładów, o ile dadzą się one oddzielić od samego majątku bez jego uszkodzenia. (18 X 1938 — C I 1707/37).

Ustawa postępowania cywilnego z 1864 r.

Art. 161¹¹. Tryb, wskazany w art. 161¹¹ u. p. c, obowiązuje nadal w odniesieniu do klauzul egzekucyjnych, nadanych przed wejściem w życie kod. post. cyw. (22 XII 1938 — CI 1930/38).

Art. 1180. Nawet po prawomocnym wyroku adiukacyjnym właściciel dóbr wywłaszczony przez licytację może w drodze powództwa żądać unieważnienia licytacji i zwrotu dóbr, o ile nabywca wszedł w ich posiadanie za pomocą czynów złej wiary, nie może natomiast w drodze zarzutu domagać się unieważnienia licytacji. (2 XII 1938 — C I 3193/37).

Ustawa o organizacji ziemskiej włościan w Królestwie Polskim (Zw. Pr. T. IX wyd. 1913 r.).

Art. 5. Prawo włościan do służebności pastwiska stanowi ograniczenie prawa własności z mocy samej ustawy i dlatego niewpis-

nie go do księgi wieczystej nieruchomości obciążonej służebnością nie powoduje utraty prawa w stosunku do nabywcy nieruchomości. (1 XII 1938 — C I 1405/38).

Ustawa z 28 VI 1912 r. o odszkodowaniu robotników i pracowników kolejowych (Zb. Pr. i rozp. Nr 148 poz. 1301).

Art. 2 i 7. Ustawa z dnia 28 VI 1912 r. nie przewiduje skapitalizowania renty należnej poszkodowanemu wskutek nieszczęśliwego wypadku na kolei. (25 X 1938 — C I 1705/38).

Witold Świącicki
Sędzia Sądu Najwyższego

2. B. ZABÓR AUSTRIACKI

Kodeks cywilny z 1 VI 1811 (Zb. ust. sąd. Nr 946).

§§ 60 i 101. Odesłanie małżonków w sporze ich o nieważność małżeństwa z powodu niemocy płciowej do jednorocznej próby wspólnego pożycia małżeńskiego, powinno znaleźć wyraz w sentencji wyroku, a nie w jego uzasadnieniu. (10 II 1939 — C II 2135/38).

§§ 90—92 i 109. Nawet faktyczny rozdział małżeństwa spowodowany choćby z winy męża nie zwalnia żony od obowiązku dochowania mu wierności małżeńskiej, a wykroczenie przeciw temu obowiązkowi może uzasadnić orzeczenie rozdziału z winy żony.

Przepis § 91 zapewniający żonie utrzymanie może być stosowany tylko przy wymiarze alimentów dla bezwinnnej żony, ale nie ma zastosowania przy wyznaczeniu dodatku na utrzymanie na zasadzie dekretu nadw. z 4 V 1841 Zb. ust. sąd. Nr 531 dla żony ponoszącej winę rozdziału małżeństwa. (6 XII 1938 — C II 1595/38).

§ 142. Przepis ten, normujący, przy którym z rodziców w razie ich rozdziału lub rozvodu mają być pozostawione dzieci nie ma zastosowania przy faktycznym rozdziale rodziców. (16 XII 1938 — C II 2054/38).

§§ 259 i 281. Zastrzeżone w tych przepisach krewnym kuranda prawo zgłoszenia się do objęcia kurateli, nie jest ich bezwzględny prawem, którym by sąd kuratelarny był związany bez względu na interes kurada. (2 I 1939 — C II 1688/38).

§ 364 lit. „c”. Zakaz pozbywania choćby nie połączony z zakazem obciążania nieruchomości wyłącza dokonanie wpisu hipo-

tecznego o wszczęcie egzekucji z tej nieruchomości. (2 I 1939 — C II 1692/38).

§ 372. Nie jest godziwym sposobem wejścia w posiadanie i nie może stanowić przesłanki skargi z domniemanej własności wstąpienie na grunt i obejście granic wbrew woli dotychczasowego posiadacza gospodarującego na gruncie w sposób zależny od swej woli. (17 XI 1938 — C II 699/38).

§ 418. Nie tylko natychmiastowe wytoczenie powództwa o zaniechanie budowy zapobiega skutkom przewidzianym w zdaniu końcowym § 418, ale czyni to przede wszystkim wola właściciela gruntu, przeciwna budowie, a bezpośrednio objawiona wobec prowadzącego budowę. (2 I 1939 — C II 1693/38).

§§ 531, 535, 608, 652 i 690. Jeżeli spadkodawca dla jednej osoby przeznacza cały swój majątek nieruchomy, dla innej zaś cały swój majątek ruchomy, należy obydwie te osoby uważać za zapisobierców, spadek zaś za wyczerpany przez zapisy.

Objęcie przez spadkodawcę pewnej tylko części jego majątku nieruchomego substytucją, nie mieści w sobie ustanowienia drugiego dziedzica, lecz jest podstawieniem zapisobiercy. (24 X 1938 — C II 2328/38).

§§ 578 i 585. Nie ma ustawowej przeszkody przeciw utrzymaniu w mocy rozporządzenia ostatniej woli jako ustnego, jeżeli ono odpowiada przepisom o ustnych rozporządzeniach, chociażby spadkodawca pierwotnie miał nawet zamiar zdziałania rozporządzenia na piśmie. (31 I 1939 — C II 1649/38).

§ 790. Przepis ten nie uprawnia współdziedziców do pozbawienia innego współdziedzica w ogóle prawa dziedziczenia przysługującego mu z ustawy na tej podstawie, że to co otrzymał od spadkodawcy za życia tegoż w celach określonych w § 788 k. c. przekracza wartość jego udziału w spadku. (19 XII 1938 — C II 1302/38).

§ 841. Powództwo o zniesienie współwłasności rzeczy nieruchomości nie może być uwzględnione, jeżeli współwłaściciele już przedtem dokonali fizycznego działu wspólnej nieruchomości i przypadła im z tego działu część objęli w posiadanie. (24 XI 1938 — C II 802/38).

§ 881. Przepis ten nie wymaga a nawet wyklucza współdziałanie osoby trzeciej przy zawarciu umowy na jej korzyść.

Uprawnienie do świadczenia z takiej umowy czerpie osoba trzecia z tego, że świadczenie ma służyć głównie, a nawet wyłącznie dla jej korzyści. (14 XII 1938 — C II 1252/38).

§ 916 ust. 2. Jeżeli przejście własności nieruchomości z jednej strony na drugą było rzeczywistym zamiarem stron, a tylko

przyczynę tego przejścia, którą stanowiła umowa o świadczenia usług, strony ukryły pod formą kontraktu kupna-sprzedaży, poprzedni właściciel nie może domagać się zwrotnego przewłaszczenia nieruchomości wobec przepisu drugiego zdania § 916 k. c, ale też żądanie uznania pozwanego kontraktu kupna-sprzedaży za nieważny, nie jest uzasadnione wobec nieistnienia interesu prawnego w tym ustaleniu. (17 XI 1938 — C II 762/38).

§§ 922, 930 i 932. Jeżeli kupujący nabywszy szereg parcel, za których wyłącznego właściciela podawał się przy umowie sprzedawca, wykryje po zawarciu umowy, że sprzedawca był tylko w pewnej części właścicielem sprzedanych parcel, wynikający stąd brak w przedmiocie umowy jest wadą fizyczną, i żądanie uzupełnienia tego braku z innego gruntu sprzedawcy, który nie był przedmiotem umowy, nie jest żądaniem dopełniania umowy, lecz może być ocenione tylko ze stanowiska przepisu ustawy cywilnej o rękojmi za wady. (28 XI 1938 — C II 979/38).

§§ 1325 i 1326. Jeżeli powództwem dochodzone jest roszczenie z tytułu nawiązki za ból i z tytułu wynagrodzenia za oszczeplenie, każdy z obydwu rodzajów odszkodowania należy w wyroku oznaczyć odrębnie odpowiednią sumą. (31 X 1938 — C II 1885/38).

§ 1431. Błąd notariusza polegający w tym, że przy spisaniu kontraktu małżeńskiego w formie aktu notarialnego wymieniono w tym akcie jako przedmiot darowizny całą nieruchomość mimo, że według umowy występujący jako darczyńcy rodzice obdarowanego zastrzeżli sobie część tej nieruchomości na własność, uprawnia darczyńców do żądania zwrotu tego, co wskutek błędu oświadczyli ponad zobowiązanie określone umową w postaci przewłaszczenia na nich z powrotem tej części nieruchomości, która była przedmiotem właściwej umowy. (12 XII 1938 — C II 1614/38).

Patent cesarski z dnia 9 sierpnia 1854 (Dz. P. P. austr. Nr 208).

1. Uchwała dowodowa w postępowaniu niespornym nie może być zaskarżona w toku instancji osobnym środkiem odwoławczym. (19 XII 1938 — C II 1037/38).

2. Poświadczenie z § 178 pat., niesp. nie przesądza kwestii ważności i skuteczności rozporządzenia ostatniej woli, a możliwość zaskarżenia tego rozporządzenia nie jest przeszkodą w wydaniu poświadczenia z § 178 pat. niesp. (6 XII 1938 — C II 1213/38).

Ustawa z 7 lipca 1896 o drogach koniecznych (Dz. P. P. Nr 140).

§2. Oczywiście niedbalstwo właściciela gruntu potrzebującego drogi koniecznej, które zaszło po wejściu w życie tej ustawy, szkodzi wszystkim jego następcom. (23 III 1939 — C II 2140/38).

Procedura cywilna austriacka z 1 sierpnia 1895 Dz. U. P. Nr 112.

§ 527 p. c. i 78 ord. egz. austr. Niedopuszczalny jest w postępowaniu egzekucyjnym rekurs od uchwały sądu rekursowego, którą uchylono uchwałą sądu I instancji i polecono ponowne rozpoznanie sprawy bez wyczekiwania prawomocności uchwały sądu rekursowego. (5 IX 1938 — C II 1824/38).

Ordynacja egzekucyjna austr. z 27 maja 1896 (Nr 79 Dz. U. P.).

§ 154. Wskutek relicytacji traci moc prawną tylko pierwsza licytacja, ale nie musi się stać bezskuteczny dział masy licytacyjnej dokonany po pierwszej licytacji. (3 I 1939 — C II 1567/38).

Ustawa automobilowa z dnia 9 sierpnia 1908 (Dz. U. P. Nr 162).

Rejestracja samochodu na imię pewnej osoby nie decyduje o tym, czyją własność stanowi samochód. (13 XII 1938 — C II 1948/38).

Ordynacja o zaskarżaniu czynności prawnych dłużnika wprowadzona ces. pat. z 10 grudnia 1914 (Dz. U. P. Nr 337).

Za majątek dłużnika w rozumieniu § 8 ordynacji uważać należy nie tylko majątek znajdujący się w jego posiadaniu, ale także majątek przeniesiony na osobę trzecią, na którym wierzyciel na podstawie prawomocnego wyroku uzyskanego w sporze zaczepnym przeciw tej osobie może ze skutkiem poszukiwać zaspokojenia przysługujących mu przeciw dłużnikowi wierzytelności. (10 XI 1938 — C II 497/38).

Rozporządzenie ces. z dnia 28 czerwca 1916 (Dz. U. P. Nr 207).

Ordynacja o ubezwłasnowolnienie.

Przepis § 2 pkt. 2 ordynacji nie wymaga stwierdzenia związku przyczynowego między nałogiem pijaństwa a zadłużeniem gospodarstwa wiejskiego osoby oddającej się temu nałogowi. (3 I 1939 — C II 1471/38).

Emil Korecki,

Sędzia Sądu Najwyższego

3. B. ZABÓR PRUSKI

Niemiecka ustawa postępowania cywilnego.

§ 304. O ile zakład ubezpieczeń w procesie ubezpieczonego o odszkodowanie broni się zarzutem podstępu ubezpieczonego przy dochodzeniu odszkodowania, to oddzielenie postępowania co

do zasady od postępowania co do wysokości jest dopuszczalne, gdy dla rozstrzygnięcia o zasadzie gra rolę wysokość tylko w przybliżeniu i sąd dowodom zakładu ubezpieczeń w ogóle nie daje wiary. (Wyrok z 31 I 1938 — C III 3272/36).

§§ 313, 724. Jeżeli klauzula egzekucyjna nie odpowiada odnośnie do oznaczenia strony powodowej przepisom §§ 313, 724, to jednak ze względu na instrukcyjny charakter tych przepisów niedokładność ta nie powoduje nieważności tytułu egzekucyjnego, gdy identyczność strony da się stwierdzić na podstawie akt. (Wyrok z 12 I 1938 — C III 1818/35).

§ 771. Przeciwno skardze z § 771 upc. pozwany nie może bronić się zarzutem, że powód przejął cały majątek dłużnika i odpowiada pozwanemu na podstawie § 419 kc. (Wyrok z 25 II 1938 — C III 216/36).

Niemiecki kodeks cywilny.

§§ 133, 157. Jeżeli towarzystwo telefonów wynajmowało urządzenia telefoniczne z tym skutkiem, że najemca postarać się musiał o zezwolenie przedsiębiorstwa Polska Poczta, Telegraf i Telefon i po uzyskaniu zezwolenia przyłączony został jako abonent do sieci tegoż przedsiębiorstwa, to w razie nieuzasadnionego cofnięcia zezwolenia najemca był zobowiązany do podjęcia kroków nad uchyleciem cofnięcia, natomiast do obowiązków towarzystwa należało udzielenie najemcy odpowiednich instrukcyj. (Wyrok z 9 III 1938 — C III 2288/37).

§§ 133, 157. Jeżeli z nauczycielem nie został nawiązany stosunek urzędniczy z powodu niewręczenia mu nominacji, to wskutek zatrudnienia mógł dojść do skutku stosunek umowny, uprawniający nauczyciela do takich samych świadczeń, jakie otrzymują nauczyciele będący urzędnikami, zwłaszcza jeżeli nauczyciela, któremu nie wręczono nominacji, opłacano tak samo jak nauczycieli zamianowanych. (Wyrok z 20 X 1937 — C III 1294/35 i z 4 XII 1937 — C III 1544/35).

§§ 138, 749, 753. Żądanie sprzedaży wspólnej rzeczy w drodze przetargu publicznego celem uchylecia wspólności nie sprzeciwia się dobrem obyczajom z tej tylko przyczyny, że w zachodzących warunkach ekonomicznych uzyskać można jedynie niską cenę. Współwłaściciel, mający prawo domagania się każdego czasu uchylecia wspólności, nie jest obowiązany stosować się do koniunktury, a nie wolno mu korzystać z tego prawa tylko w tym przypadku, gdyby korzystanie miało na celu wyłącznie wyrządzenie szkody współwłaścicielowi. (Wyrok z 8 IV 1938 — C III 476/36).

§ 196 punkt 1. Roszczenie rzemieślnika o wynagrodzenie za pracę czy dzieło łącznie z wydatkami ulega przedawnieniu bez względu na to, czy opiera się na umowie, czy też na niesłusznym zubożeniu. Ustawa w przepisie § 196 kc. ma na uwadze przedmiotowy stan rzeczy. (Wyrok z 27 XII 1937 — C III 1500/36).

§ 209. Postawienie wniosku o przerachowanie w postępowaniu niespornym przerwało przedawnienie, ponieważ postępowanie niesporne ma na celu sądowe ustalenie wysokości roszczenia i idea prawno-procesowa, wyrażona w art. 3 kpc, ma w tym przypadku takie same zastosowanie jak przy powództwach o ustalenie. (Wyrok z 25 III 1938 — C III 360/36).

§§ 242, 1967. Zasada, że dłużnik ma świadczenie tak wykonać, jak tego wymagają uczciwość i zaufanie z uwzględnieniem zwyczajów życia potocznego, nie może być stosowana w taki sposób, iżby wbrew treści zobowiązania wkładać na dłużnika obowiązek poddania się drodze procesu w przypadku, w którym dłużnik zastrzegł wyraźnie, że możliwość posłużenia się tą drogą wyłącza, a uprawniony wierzyciel na zastrzeżenie to się zgodził. Drogi procesu nie otwiera także śmierć dłużnika. Spadkobierca bowiem odpowiada za zobowiązania spadkowe w tym zakresie, w jakim ciążyły one na spadkodawcy, o ile jakieś szczególne okoliczności nie wywołują szerszego zakresu odpowiedzialności, śmierć zaś dłużnika w danym przypadku żadnej szczególnej okoliczności nie stanowi. (Wyrok z 14 III 1938 — C III 285/36).

§§ 401, 765 i nast., 1191. Przejęcie „samodłużniczej poręki”, że dług gruntowy będzie przez dłużnika pokryty, nie jest żadną poręką w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego o poręce, albowiem przy długi gruntowym obowiązek dłużnika - właściciela obciążonej nieruchomości ogranicza się do zaspokojenia wierzyciela z gruntu lub do dopuszczenia egzakucji z gruntu, nie łączy natomiast go z wierzycielem żaden stosunek obligatoryjny. Ponieważ więc podobna gwarancja nie podpada pod żadne z wymienionych w § 401 kc. praw, przeto nie przechodzi ona na nowego wierzyciela długu gruntowego na podstawie powyższego przepisu, lecz musiałyby być przeniesiona szczególną umową. (Wyrok z 4 II 1938 — C III 47/36).

§ 415. Na ogół w przejęciu hipoteki na cenę zdania mieści się zasadniczo przejęcie długu osobistego. Wniosek ten jednak uzasadniony jest normalnie wówczas, gdy dłużnikiem jest osoba zbywającego, gdyż tylko w tym przypadku jest miejsce do logicznej konkluzji, że przez przejęcie hipoteki zbywający chce być całkowicie zwolniony od dotychczasowego zobowiązania. (Wyrok z 13 VI 1938 — C III 957/36).

§§ 611, 612. Świadczenie usług przez jednego brata na korzyść drugiego za zgodą obu stron przez dłuższy okres czasu nie wyklucza dojścia do skutku, w sposób dorozumiany, umowy o świadczenie usług za innym wynagrodzeniem, odpowiadającym rodzajowi usług lub miejscowemu zwyczajowi, aniżeli tylko za dostarczaniem utrzymania. (Wyrok z 1 VIII 1938 — C III 2260/36).

§§ 812 i nast., 987 i nast. Stosowanie przepisów §§ 987 i nast. wyklucza równoczesne stosowanie przepisów o niesłusznym z bogaceniu. (Wyrok z 16 V 1938 — C III 1995/37).

§§ 873, 1113. Nie stoi nic na przeszkodzie, że dłużnik będący właścicielem nieruchomości obciążonej hipoteką zobowiąże się umową obligatoryjną do dokonania na podstawie hipotecznie zabezpieczonego roszczenia świadczenia szerszego, aniżeli wynika to z zapisu w księdze hipotecznej. Zobowiązanie takie skutkuje pomiędzy stronami umowy i ich następcami prawnymi bez potrzeby wpisania do księgi wieczystej. (Wyrok z 28 III 1938 — C III 1862/35).

§ 1361. Wyrok rozwodowy w przedmiocie obowiązku utrzymania żony przez męża nie działa wstecz, skutkiem czego zapadnięcie tego wyroku nie pozbawia żony żądania utrzymania za czas poprzedni, jeżeli w czasie tym żądanie było usprawiedliwione. Zasadność żądania żony zależy od istnienia przesłanek § 1361 kc. Wyrok rozwodowy przesłanek tych pojęciowo nie wyklucza, skutkiem czego istnienie lub nieistnienie ich musi bez względu na wyrok rozwodowy być szczególnie ustalone. (Wyrok z 16 V 1938 — C III 449/38).

§ 2050. Wydatki rodzica, poczynione w celu anulowania opcji, dokonanej przez syna, nie należą do zasiłków w rozumieniu ustępu 2 § 2050 kc, albowiem nie były przeznaczone do użycia ich jako dochodów, a więc świadczeń powtarzających się z pewną regularnością. Wydatków tych nie można również zaliczyć do wyposażenia, przewidzianego w ustępie pierwszym § 2050 kc., ponieważ wyposażenie oznacza i obejmuje to, co ojciec lub matka przysporzą dziecku ze względu na zawarcie przez nie małżeństwa albo uzyskanie samodzielnego stanowiska życiowego, (§ 1624 kc), a opcja ani nie stwarza ani nie utrzymuje gospodarstwa lub stanowiska życiowego. (Wyrok z 3 XII 1937 — C III 1441/35).

Ustawa wprowadzająca niemiecki kodeks cywilny.

Art. 168, 173. Ograniczenia współwłaścicieli, ustanowione przed wejściem w życie kodeksu cywilnego i zapisane do księgi wieczystej, utraciły z chwilą wejścia w życie tegoż kodeksu moc

obowiązującą, o ile są one sprzeczne z przepisami kodeksu cywilnego o wspólności, albowiem od chwili wejścia w życie kodeksu cywilnego stosunki oparte na wspólności należą wobec art. 173 ust. wpraw. kc. oceniać na podstawie przepisów tegoż kodeksu. (Wyrok z 28 II 1928 — C III 235/1936).

Niemiecka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

§ 35. Jeżeli kierownicy spółki wydelegowali swych ludzi celem omówienia naprawy maszyny, a do omówienia tego należało także określenie wynagrodzenia, to oceniając postępowanie ich według zasady uczciwości i zaufania, kierownicy upelnomocnili swych ludzi do złożenia w tym zakresie miarodajnych oświadczeń. O ile kierownicy pod względem podania ceny ograniczyli uprawnienia swych ludzi, to obowiązkiem ich było szczególnie zwrócić na to uwagę zamawiającego, zwłaszcza gdy umawianie ceny przy oglądaniu maszyny przez ludzi spółki było oczywiste, osoby wydelegowane nie zajmowały pozycji prostych posłańców, lecz zatrudnieni byli w spółce czynnościami, w zakres których według objawów życia potocznego wchodzi przyjmowanie zamówień, wreszcie zaś zamówienie nastąpiło in blanco po oglądnięciu maszyny przez wydelegowanych ludzi, co usprawiedliwiało wniosek, że zamówienia udzielono w zaufaniu do zapodań ludzi wydelegowanych, zwłaszcza pod względem ceny. (Wyrok z 18 I 1939 — C III 1955/36).

Ustawa z 30 VII 1899 o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników samorządowych (pruski zbiór ust. str. 141).

§ 7. Przepis ten daje prawo do wniesienia powództwa przeciw decyzji władzy admin. drugiej instancji obu stronom, choćby tylko jedna z nich założyła odwołanie przeciw decyzji władzy pierwszej instancji. Orzeczenie władzy administracyjnej nie staje się też prawomocne o tyle, o ile nie zostało przez władzę samorządową zaskarżone na niekorzyść urzędnika samorządowego, mimo że urzędnik nie odwołał się do wyższej władzy administracyjnej ani nie wniósł powództwa w ciągu sześciu miesięcy od doręczenia mu tej decyzji. W postępowaniu administracyjnym (art. 93 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 22 III 1928 o postępowaniu administracyjnym — Dz. Ust. poz. 341) nie obowiązuje zakaz reformationis in peius i jeżeli tylko jedna strona zaskarżyła decyzję władzy administracyjnej pierwszej instancji, to decyzja ta nie staje się przez to ani ostateczną ani prawomocną w rozumieniu art. 73 rozporządzenia z dnia 22 III 1928 w zakresie nie objętym żądaniem odwołania. (Wyrok z 4 IV 1938 — C III 419/36).

Ustawa z 30 VII 1899 o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników komunalnych w brzmieniu rozporządzenia z 5 VIII 1926 (Dz. Ust. Śl. poz. 35).

§ 7. Jakkolwiek prawomocne ustalenie w postępowaniu administracyjnym, że stosunek służbowy uległ rozwiązaniu, wiąże sąd powszechny, to niemniej przy rozpoznaniu roszczeń majątkowych urzędnika sąd powszechny bada słusność rozwiązania, o ile od niej zależne jest dochodzone roszczenie. Jeżeli w wyniku takiego badania sąd powszechny ustali, że zwolnienie nie było usprawiedliwione, to wprowadzie stosunek pozostaje mimo to rozwiązany, jednak urzędnikowi służy wówczas roszczenia z powodu nieuzasadnionego zwolnienia. (Wyrok z 9 III 1938 — C III 234/36).

Ustawa z 30 V 1908 o umowie ubezpieczenia (Dz. Ust. Rzeszy str. 263).

§ 12. Jeżeli warunki ubezpieczenia uzależniają płatność sumy ubezpieczeniowej od zupełnego ustalenia szkody przez zakład ubezpieczeń, płatność następuje również wówczas, gdy zakład po zbadaniu sprawy odmawia w ogóle zapłaty. (Wyrok z 18 III 1938 — C III 222/35).

§ 12. Jeżeli według warunków ubezpieczenia zakład uprawniony jest do odmówienia zapłaty odszkodowania, gdy zachodzą przeszkody z powodu braku legitymacji lub z przyczyn prawnych, to zakład ma prawo odmówienia zapłaty dopóty, dopóki nie ukończono przeciwko ubezpieczonemu postępowania karnego o podpalenie lub oszustwo asekuracyjne; do tego czasu nie może się rozpocząć bieg przedawnienia roszczenia o sumę ubezpieczenia. (Wyrok z 18 III 1938 — C III 222/35).

§§ 12, 61. Zwolnienie zakładu ubezpieczeń od obowiązku odszkodowania następuje również wówczas, gdy do powstania pożaru przyczynił się przedstawiciel ubezpieczonego; do przedstawicieli zalicza się prokurenta ubezpieczonego; w przypadkach więc, w których istotną rolę gra termin wdrożenia postępowania karnego przeciw ubezpieczonemu, uwzględnić należy czas wszczęcia postępowania przeciw prokurentowi, jeżeli brał on udział w wywołaniu pożaru. (Wyrok z 18 III 1938 — C III 222/35).

§§ 38, 39. Jeżeli zakład ubezpieczeń przed całkowitym pokryciem składki za okres ubiegły przyjmie składkę w pełnych rozmiarach za okres przyszły, to przy zastosowaniu zasad wyrażonych w §§ 133, 157 kc. uzasadniony jest wniosek, że zrzekł się skutków prawnych wynikających z uchybień ubezpieczonego przy

zapłacie składki za okres poprzedni, zwłaszcza gdy zakład przeciwko zapłacie składki za późniejszy okres nie podniósł żadnych zarzutów, natomiast dał wyraz swej odpowiedzialności przez wysłanie swego likwidatora na miejsce szkody, powstałej po zapłaceniu składki za okres późniejszy. (Wyrok z 28 II 1938 — C III 175/36).

§ 43. Przepis ten przedstawia fikcję uppełnomocnienia, czyli że agenta traktuje się za uppełnomocnionego nawet wówczas, gdy w rzeczywistości nie posiadał żadnego pełnomocnictwa. Przepis ten nie wyklucza więc uppełnomocnienia agenta do inkasa odpowiednimi czynnościami prawnymi. Jeżeli agent kilkakrotnie inkasował składki nie będąc w posiadaniu dokumentu z § 43 p. 4, a zakład ubezpieczeń tego postępowania agenta nie kwestionował, to przy uwzględnieniu zasady wyrażonej w §§ 133, 157 kc. uppełnomocnił agenta do inkasa. Chcąc uniknąć, by zachowanie zakładu było tłumaczone za uppełnomocnienie, powinien zakład ubezpieczonemu zwrócić uwagę na to, że płaci agentowi na własne ryzyko. Zapłaty do rąk nieuppełnomocnionego agenta, nie posiadającego dokumentu z § 43 p. 4, są w każdym razie skuteczne, jeżeli dojdą do zakładu i zostaną przez niego przyjęte. (Wwyrok z 28 II 1938 — C III 175/36).

Ustawa z 22 V 1910 o odpowiedzialności Państwa i innych związków za uchybienie służbowe urzędników przy wykonywaniu władzy publicznej (Dz. Ust. Rzeszy str. 798).

§§ 1 i nast. Jeżeli komornik nie zawiadomi o przyłącznym zajęciu osoby, na której prawa wskazał dłużnik egzekucyjny przy pierwszym zajęciu, to dopuszcza się zaniedbania swych obowiązków służbowych wobec tej osoby. (Wyrok z 25 V 1938 — C III 3599/36).

§ 1 i nast. Sędzia hipoteczny nie popełnia uchybienia służbowego uzasadniającego odpowiedzialność Skarbu Państwa, wobec późniejszego wnioskodawcy, jeżeli uwzględni wniosek poprzedniego wnioskodawcy o wpis po upływie dłuższego czasu i po przekroczeniu przez tegoż wnioskodawcę terminu zakreślonego w myśl § 18 ust. o ks. wiecz., jakkolwiek wniosek następnego wnioskodawcy zgłoszony został przed usunięciem wad przez poprzedniego wnioskodawcę. (Wyrok z 9 II 1938 — C III 196/36).

Ustawa z 4 II 1920 o radach załogowych (Dz. Ust. Rzeszy str. 420).

§ 32. Sąd powszechny nie jest instancją nadrzędną rady załogowej, za czym nie może badać czy prawidłowo — w myśl § 32 ustawy o radach załogowych — nastąpiło zwołanie rady załogo-

wej i głosowanie w sprawie zwolnienia. Sąd powszechny może orzeczenie rady załogowej zdyskwalifikować tylko w tym przypadku, gdy wykazuje ono wady pozbawiające powzięte postanowienie elementów orzeczenia, czyli gdy orzeczenie w należyтым tego słowa rozumieniu w ogóle nie istnieje. (Wyrok z 18 II 1938 — C III 423/37).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 30 XII 1924 o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. Ust. poz. 1073).

§ 25 ust. 1. Przepis ten był i pozostał rozporządzeniem wyjątkowym w stosunku do zasad § 1 powyższego rozporządzenia. Zmiany jego nie zostały wywołane ani rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z 28 III 1925 (Dz. Ust. poz. 321), ani rozporządzeniem wykonawczym z roku 1930 (Dz. Ust. poz. 366), ani ustawą z 15 III 1932 (Dz. Ust. poz. 345), ani wreszcie rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z 28 X 1933 (Dz. Ust. poz. 677). Gdyby prawodawca w późniejszych przepisach chciał zmienić uprawnienia nadane członkom zarządu związków komunalnych w województwach poznańskim i pomorskim, w § 25 musiałyby uczynić to wyraźnie bądź przez uchylenie tego przepisu, bądź przez nadanie mu innej treści, wykluczone natomiast jest, by prawodawca pewien przepis prawny pozostawił nienaruszony a równocześnie przez zmianę innego przepisu czy przez dodawanie nowych postanowień uchylał dany przepis bez wyraźnego oświadczenia, że przepis ten zostaje uchylony. (Wyrok z 25 IV 1938 — C III 18/37).

Rozporządzenie o demobilizacji gospodarczej z 12 II 1920 w brzmieniu rozporządzenia Min. Pracy i Opieki Społecznej z 30 IV 1926 (Dz. Ust. poz. 312).

§ 12. Z postanowienia, że zawiadomienie ma nastąpić zawczasu, wynika cel tego przepisu, a mianowicie skrócenie czasu niepewności, czy pracownik będzie nadal zatrudniony, czy też zwolniony i umożliwienie mu wykonania praw przysługujących mu według § 84 niem. ust. z 4 II 1920 o radach załogowych lub wystarania się o inne zatrudnienie. Jeżeli zatem zawiadomienie komisarza demobilizacyjnego nastąpiło ze zwłoką, to zwolnienie pracownika celem umniejszenia liczby pracowników nie jest dopuszczalne. (Wyrok z 12 I 1938 — C III 1958/35).

M. Lisiewski
Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

II. SPRAWY URZĘDNICZE

1. Prawa i obowiązki.

77. Za pełne ostatnio policzone uposażenie służbowe, o którym mówi art. 56 pragmatyki nauczycielskiej poz. 873/32 Dz. Ust., uważa się przy ustalaniu wysokości odprawy, uposażenie zasadnicze wraz ze wszystkimi przysługującymi dodatkami. (16 grudnia 1938 r. L. Rej. 4416/37).

78. Wszczęcie postępowania dyscyplinarnego nie stoi na przeszkodzie przeniesieniu nauczyciela do innej szkoły — na podstawie ust. 3 art. 51 ustawy o stos. służbow. nauczycieli poz. 873/32 Dz. Ust. (10 stycznia 1939 r. L. Rej. 5694/37).

2. Uposażenie.

79. W razie uchylenia (zniesienia) w drodze wznowionego postępowania karnego mocy prawnej prawomocnego wyroku sądownego, skazującego oficera na karę wydalenia z wojska, winna nastąpić — o ile chodzi o roszczenia uposażeniowe oficera za rządów ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 poz. 924 Dz. Ust., — wypłata utraconego względnie zawieszzonego uposażenia na podstawach analogicznych do zasad, określonych w art. 84 powołanej ustawy z 9 października 1923 poz. 924 Dz. Ust. (28 listopada 1938 r. L. Rej. 3844/34).

80. Za pełne ostatnio policzone uposażenie służbowe, o którym mówi art. 56 pragmatyki nauczycielskiej poz. 873/32 Dz. Ust., uważa się przy ustalaniu wysokości odprawy, uposażenie zasadnicze wraz ze wszystkimi przysługującymi dodatkami. (16 grudnia 1938 r. L. Rej. 4416/37).

81. Przy obliczeniu poborów netto funkcjonariusza prowizorycznego w myśl § 44 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 XII 1933, poz. 781 Dz. Ust., potrąca się opłatę emerytalną w wysokości odpowiadającej obliczonej sumie uposażenia, bez względu na fakt niepotrącania tej opłaty od uposażenia faktycznie pobieranego. (2 stycznia 1939 r. L. Rej. 5154/36).

3. Emerytury i zaopatrzenia.

82. Przy zgłaszaniu służby w b. państwach zaborczych przez funkcjonariuszów państwowych, pozostających w służbie czynnej

na podstawie art. 4 ustawy z dnia 18 III 1932 r., poz. 239 Dz. Ust., nie mają zastosowania, dotyczące emerytów przepisy art. 36 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., zezwalające na zgłaszanie bez ograniczenia terminem roszczeń o podwyższenie uposażenia emerytalnego przez doliczenie okresu służby, o której było brak danych w aktach personalnych petenta. (21 listopada 1938 r. L. Rej. 5781/36).

83. Rozporządzenie poz. 150/36 Dz. Ust. nie stoi na przeszkodzie uznaniu całkowitej niezdolności do służby w razie stwierdzenia równoczesnego istnienia kilku cierpień, z których każde, oddzielnie wzięte, nie mogłoby spowodować stwierdzenia całkowitej niezdolności do służby. (17 grudnia 1938 r. L. Rej. 165/37).

84. W związku z zastrzeżeniem, zawartym w ust. 1 art. 81 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., iż sposób zaliczania czasu służby zaborczej do wysługi emerytalnej nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, niezbędnym warunkiem zaliczenia służby zaborczej do wysługi emerytalnej na podstawie tegoż ust. 1 art. 81 jest zaliczalność według przepisów polskich. (22 grudnia 1938 r. L. Rej. 4300/37).

III. SPRAWY SKARBOWE

1. *Cła i monopole.*

85. a) Wymogiem nałożenia na przedsiębiorcę składowego odpowiedzialności z art. 65 ust. 2 prawa celnego poz. 610/33 Dz. Ust., jest istnienie należności celnych i innych od ubytków.

b) Towary, do których odnosi się art. 46 ust. 4 prawa celnego, są wolne od należności celnych bez względu na to, czy zniszczenie ich zostało zawinione przez przedsiębiorcę składowego. (4 stycznia 1939 r. L. Rej. 4030/37).

2. *Należytości i opłaty stempowe.*

86. Rzeczy osób trzecich, przeznaczone na terenie obowiązywania niemieckiego kodeksu cywilnego przez właściciela nieruchomości do służenia tej nieruchomości, jako nie będące przynależnościami w rozumieniu tego kodeksu, nie mogą też być traktowane jako przynależność w rozumieniu art. 12 ust. 3 u. o. s. (29 listopada 1938 r. L. Rej. 1103/37).

87. Wystawiony przez sprzedawcę towaru list przewozowy z wymienieniem sumy zaliczenia, pobrać się mającej za towar od odbiorcy podpada pod przepisy art. 72 u. o. s. (poz. 413/32 Dz. Ust. (16 grudnia 1938 r. L. Rej. 1241/37).

88. Pisma, stwierdzające odbiór zaliczki na płacę przez pracowników, pozostających w stosunku służbowym, nie podlegają opłacie z art. 114 u. o. s. (29 listopada 1938 r. L. Rej. 4147/37).

89. Pismo, którym spółka komandytowa zawiadamia komandytariusza o uznaniu jego rachunku pewną kwotą z tytułu udziału w zysku, nie podpada pod przepis art. 114 u. o. s. (21 grudnia 1938 r. L. Rej. 4661/37).

90. Przewidziane w art. 9 ust. 1 lit. b) w związku z ustępem 2 zdanie 1 ustawy z 24 marca 1933 poz. 173 Dz. Ust., zwolnienie od opłat stemplowych nie dotyczy maszyn, znajdujących się w budynkach fabrycznych. (16 grudnia 1938 r. L. Rej. 5283/36).

91. W spółkach z ogranicz. odpow. do podstaw wymiaru opłaty stemplowej z art. 105 ust. 1 ustawy o opłatach stemplowych (poz. 404/35 Dz. Ust.) wlicza się również wkłady wspólników, oparte na art. 164 K. H. (18 listopada 1938 r. L. Rej. 4687/36).

3. Podatek dochodowy.

92. W województwach poznańskim i pomorskim oraz na górnośląskiej części województwa śląskiego dochód z nadzwyczajnego wyřębu lasu (art. 15 ustawy o państwowym podatku dochodowym — Dz. Ust. poz. 6 z 1936 r.), podlega opodatkowaniu na rzecz związków komunalnych na zasadzie ust. 2 art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym według najniższej skali, przewidzianej w statucie podatkowym. (15 grudnia 1938 r. L. Rej. 2333/36).

4. Podatek przemysłowy.

93. Fakt, że wytwory przedsiębiorstwa przemysłowego sprzedawane są w należącym do tego samego właściciela zakładzie handlowym, na który wykupiono oddzielne świadectwo przemysłowe, sam przez się nie uchyla obowiązku opłacania 10% dodatku na podstawie art. 1 ust. b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1933 poz. 612 Dz. Ust. (4 stycznia 1939 r. L. Rej. 3061/37).

5. Podatek gruntowy i domowy.

94. Uznaniu gospodarstwa za rolne w rozumieniu art. 2 p. 8 rozporz. Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 czerwca 1924 r. poz. 717/34 Dz. Ust. o podatku od nieruchomości, nie stoi na przeszkodzie fakt, że prowadzący je uprawia tylko warzywa i to jedynie na części swego gruntu, wydierżawiając część pozostała innej osobie. (14 grudnia 1938 r. L. Rej. 4638/36).

6. Podatki samorządowe.

95. Jeżeli budynek, należący do Skarbu Państwa, używany jest w części jako mieszkanie służbowe i z tego tytułu przynosi dochód, reszta zaś tego budynku, wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem, dochodu nie daje i dawać nie może, to dla ustalenia okoliczności, czy budynek przynosi właścicielowi czysty dochód (art. 4 śląskiej ustawy o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych — Dz. Ust. śl. poz. 30 z 1926 r.), brać należy pod uwagę całość budynku, którego utrzymanie powoduje wydatki, a nie tylko część, zajęta na mieszkanie służbowe. (21 grudnia 1938 r. L. Rej. 2427/36).

96. Przepisy § 33 pruskiej ustawy o daninach komunalnych z 14 lipca 1893 r. (Zb. ust. pr. str. 152), dotyczące komunalnego podatku dochodowego, jako nie będące w sprzeczności z przepisami śląskiej ustawy o finansach komunalnych (Dz. Ust. śl. poz. 30 z 1926 r.), nie zostały uchylone przez art. 64 tej ustawy. (10 stycznia 1939 r. L. Rej. 2426/36).

7. Ordynacja podatkowa.

97. Określony w art. 147 § 1 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.) obowiązek gmin miejskich bezpłatnego doręczenia pism władz skarbowych odnosi się tylko do pism objętych art. 1 O. P. (9 grudnia 1938 r. L. Rej. 4234/37).

98. Przepisy O. P. nie uzasadniają obowiązku władzy ujawniania z urzędu wobec strony osób badanych jako biegłych w toku dochodzenia. (14 grudnia 1938 r. L. Rej. 4754/36).

99. Potrącenie pewnej pozycji od przychodów na skutek odwołania płatnika uzasadnia prawo władzy sprostowania wymiary (art. 118 O. P. poz. 134/36 Dz. Ust.), choćby prawomocnego za rok, w którym pozycję tę już raz potrącono. (22 grudnia 1938 r. L. Rej. 6598/35).

V. SPRAWY ROLNE

1. Reforma rolna.

100. Zawarte w decyzji, zarządzającej wszczęcie postępowania w celu przejęcia na własność Państwa gruntów (art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 28 października 1933 poz. 544/36 Dz. Ust.) stwierdzenie, że przeprowadzona egzekucja była bezskuteczna i że dalsze wdrożenie egzekucji pozostanie także bez skutku, winno być bliżej skonkretyzowane. (22 listopada 1938 r. L. Rej. 2559/37).

3. *Przewłaszczenie.*

101. Odmowa, przewidzianego w § 1 rozporz. Ministra Spraw Wewnętrznych z 22 stycznia 1937 r. (poz. 84 Dz. Ust.), zezwolenia na nabycie nieruchomości w pasie granicznym pozostawiona jest całkowitemu swobodnemu uznaniu władzy. (22 grudnia 1938 r. L. Rej. 4337/38).

VII. *OPIEKA NAD UBOGIMI*

102. Do orzekania w sprawach, określonych w art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o sposobie uregulowania zaległych kosztów leczenia ubogich chorych i kosztów opieki społecznej z 27 października 1933 r. (Dz. Ust. poz. 644), powołane są władze nadzorcze dłużnika. (20 grudnia 1938 r. L. Rej. 605/36).

X. *SPRAWY WYZNANIOWE*

103. Momenty decydujące o ważności małżeństwa, zawartego między żydami, wchodzą przy dodatkowym wpisie aktu ślubu do ksiąg metrykalnych, na obszarze byłego zaboru austr., pod uwagę tylko o tyle, o ile mają znaczenie istotne według przepisów o prowadzeniu tych ksiąg. (30 grudnia 1938 r. L. Rej. 3400/36).

104. Rabin gminy wyznaniowej żydowskiej ma prawo, jako członek zarządu danej gminy z urzędu, do brania udziału w wyborze przewodniczącego zarządu na równi z członkami, pochodzącymi z wyboru. (10 stycznia 1939 r. L. Rej. 250/37).

XI. *SPRAWY PRZEMYSŁOWE*

105. Za obszar zasilenia nie mogą być uważane tereny, z których w myśl art. 8 ustawy elektrycznej z 21 marca 1922 (poz. 98/35 r. Dz. Ust.), zakłady elektryczne mają prawo korzystać jedynie w celu prowadzenia przewodów, ustawiania stacji transformatorów i innych tego rodzaju urządzeń, potrzebnych dla przesyłania lub rozdzielania energii elektrycznej. (31 października 1938 r. L. Rej. 4603/36).

106. Za cudzoziemca w rozumieniu art. 4 prawa przemysłowego, w brzmieniu ustawy z 10 marca 1934 r. poz. 350 Dz. Ust., należy uważać również osobę, nie posiadającą żadnej przynależności państwowej. (22 grudnia 1938 r. L. Rej. 4573/37).

XIV. *SPRAWY SANITARNE*

107. Instrukcja Ministra Spraw Wewnętrznych z 1 czerwca 1931 w sprawie udzielania koncesji na zakładanie aptek na ob-

szarze b. zaboru rosyjskiego poz. 204 Mon. Polsk., dotyczy także trybu postępowania przy zakładaniu aptek wiejskich. (29 listopada 1938 r. L. Rej. 5551/36).

108. Do stosowania ulgowych opłat za leczenie, przewidzianych w art. 127 (ustęp 1) ustawy z 28 marca 1933 r. (p. 396 Dz. Ust.), obowiązane są także te utrzymywane przez Państwo lub związki samorządowe szpitale, przeznaczone dla ogółu ludności, które znajdują się na obszarze województw, na których rozporządzenie z 22 marca 1928 r. (poz. 382 Dz. Ust.) nie weszło dotychczas w życie. (16 grudnia 1938 r. L. Rej. 5915/36).

Dr Włodzimierz Orski

b. I Prezes Najw. Tryb. Adm.

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KOMPETENCYJNEGO

1. Właściwą władzą do rozpoznawania spraw o opłaty za zapowiedzi kościelne, śluby i pogrzeby, o ile one przekraczają najniższe, oznaczone w taksie normy — są sądy powszechne (ustawa z dnia 7 maja 1874 Nr 50 Dz. P. P. austr.). (Orz. z dnia 24 maja 1927 r. L. Rej. 5/27).

2. Właściwą władzą do rozstrzygania spraw o zwrot rzeczy, zajętych przez Urząd Walki z lichwą i spekulacją (ustawa z 2 lipca 1920 r. poz. 449 Dz. Ust.), a następnie spod zajęcia zwolnionych — są sądy powszechne. (Orz. z dnia 25 V 1927 r. L. Rej. 1/27).

3. Właściwą władzą do orzekania szkody, jaka powstała dla strony skutkiem wymierzenia dodatkowego cła, obliczonego w niedostatecznej wysokości z winy kolejowej agencji celnej — jest władza sądowa. (Orz. z dnia 11 X 1927 r. L. Rej. 2/27).

4. Właściwą władzą do rozstrzygania sporów o własność przytuliska — są sądy powszechne. (Orz. z dnia 6 XII 1927 r. L. Rej. 7/27).

5. Właściwą władzą do rozstrzygania sporów, powstałych na tle postanowień art. 76 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (poz. 272 Dz. Ust.) na obszarze b. zaboru rosyjskiego do czasu utworzenia organów sądowych urzędów ubezpieczeń — są sądy powszechne. (Orz. z dnia 7 XII 1927 r. L. Rej. 12/27).

6. Właściwymi do rozpoznawania spraw o sprostowanie wpisu w tabeli likwidacyjnej, nie wyłączając wypadek z p. 3 art. 218

ustawy o organizacji włościan — są władze ziemskie. (Orz. z dnia 25 I 1928 r. L. Rej. 9/27).

7. Spór o ustalenie wartości tytoniu w celach wymiaru podatku tytoniowego, pobieranego w b. dzielnicy pruskiej przed wydaniem ustawy z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym, oraz żądanie zwrotu ściągniętej przez władzę skarbową sumy tego podatku, aczkolwiek przedstawione w skardze do sądu w formie żądania zwrotu z tytułu niesłusznego wzbogacenia się — należy do właściwości władz administracyjnych. (Orz. z dnia 14 III 1928 r. L. Rej. 6/27).

8. Spór o zwrot składek, wpłaconych na fundusz pensyjny do Zakładu zastępczego, istniejącego przy Spółce Akcyjnej, który to Zakład przestał istnieć, wskutek nieuzyskania zatwierdzenia statutu (art. 42 ustawy z 10 czerwca 1921 r. poz. 370 Dz. Ust.), wyniesiony przeciw samej Spółce lub takiemu zakładowi — należy do właściwości sądów powszechnych. (Orz. z dnia 19 IV 1928 r. L. Rej. 15/27).

9. Właściwą władzą do orzekania, w jakim stosunek służy współpatronowi patronat kościelny — jest władza sądowa (§ 33 ustęp drugi ustawy z 7 maja 1874 r. Dz. P. P. L. 50). (Orz. z dnia 22 XI 1928 L. Rej. 1/28).

10. Właściwą władzą do rozpoznawania skarg o zapłatę renty, przyznanej przez b. Zawodowy Zakład Ubezpieczeń w Wiedniu, a wstrzymanej na mocy art. 20 ustawy z 28 lipca 1921 r. poz. 466 Dz. Ust. względnie art. 3 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. poz. 46/1924 Dz. Ust. — są sądy powszechne. (Orz. z dnia 23 XI 1928 r. L. Rej. 3/28).

11. Właściwą władzą do rozpoznawania sporów między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi o niedopłacone wynagrodzenie za służbę, po rozwiązaniu stosunku służbowego — jest władza sądowa. (Orz. z dnia 27 XII 1928 r. L. Rej. 16/28).

12. Osobą interesowaną, do której w myśl art. 16 ustawy z dnia 25 listopada 1925 r. o Trybunale Kompetencyjnym (poz. 897 Dz. Ust.) należy inicjatywa co do wszczęcia sporu ujemnego o właściwość, nie jest ani władza administracyjna, która uznała się niewłaściwą do orzekania, ani jej władza przełożona. (Orz. z dnia 28 lutego 1929 r. L. Rej. 2/28).

13. 1. Złożone na rozprawie przed Trybunałem Kompetencyjnym w sporze negatywnym o właściwość oświadczenie przedstawiciela władzy naczelnej, że decyzja podległej władzy administracyjnej, uchylającej się od orzekania w sprawie, jest zbędną, nie

usuwa sporu, jeżeli decyzja ta nie została w sposób prawidłowy uchylona.

2. Uchylenie się od orzekania w sprawie zachodzi także wówczas, gdy powodem odmowy wydania orzeczenia nie jest uznanie się danej władzy za niewłaściwą, lecz błędne zapatrywanie, że jest ona instancją odwoławczą, a odnośna prośba winna być złożona za pośrednictwem władzy, która orzeka w pierwszej instancji. (Orz. z dnia 11 X 1929 r. L. Rej. 24/29).

14. Roszczenie Związku Komunalnego do Miejscowego Związku Ubogich o zwrot kosztów utrzymania dziecka w zakładzie dla głuchoniemych i niewidomych z § 12 pruskiej ustawy z dnia 7 VIII 1911 r. o szkoleniu dzieci niewidomych i głuchoniemych jest roszczeniem prywatno-prawnym i należy do właściwości sądów powszechnych. (Orz. z dnia 25 I 1930 r. L. Rej. 26/29).

15. Sąd Polubowny dla ubezpieczenia pensyjnego we Lwowie jest sądem szczególnym w rozumieniu art. 45 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych, poz. 93/28 Dz. Ust., wobec czego Trybunał Kompetencyjny nie jest właściwy do rozstrzygania sporów kompetencyjnych między tym sądem a sądami powszechnymi. (Orz. w Ogólnym Zgromadzeniu z dnia 24 V 1930 r. L. Rej. 28/29).

16. Nie ma sporu o właściwość, jeżeli obie władze, na których decyzje strona się skarży, są dla danej sprawy niewłaściwe. (Orz. z dnia 13 III 1931 r. L. Rej. 11/30).

17. Właściwą władzą do rozpoznawania sporów między pracodawcami a pracownikami rolnymi o roszczenie, oparte wyłącznie na fakcie nieotrzymania przez jedną ze stron umowy zbiorowej o wynagrodzenie za pracę, jest w myśl art. 19 ustawy z 1 sierpnia 1919 poz. 394 Dz. Ust. w brzmieniu noweli z 25 lutego 1930 r. poz. 263 Dz. Ust. Komisja Rozjemcza, której na żądanie jednej strony inspektor pracy przekazał spór do rozstrzygnięcia. (Orz. w Ogólnym Zgromadzeniu z dnia 23 V 1930 r. L. Rej. 2/30).

18. Do sprostowania imienia i nazwiska w księgach metrykalnych żydowskich na ziemiach wschodnich — właściwą jest powiatowa władza administracji ogólnej. (Orz. z dnia 29 V 1931 r. L. Rej. 1/31).

19. Osobą interesowaną, do której w myśl art. 16 ustawy z dnia 25 listopada 1925 r. o Tryb. Komp. (poz. 897 Dz. Ust.) należy inicjatywa do wszczęcia sporu ujemnego o właściwość, nie jest sąd, który uznał się niewłaściwym do orzekania. (Orz. z dnia 24 X 1931 r. L. Rej. 3/31).

20. Sądy pracy są w myśl art. 1 i 14 lit. c rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. poz. 350 Dz. Ust. w swoich okrę-

gach wyłącznie właściwe do załatwiania sporów dozorców domowych z właścicielami domów, wynikających ze stosunku pracy.

Właściwości tej nie zmieniły przepisy art. 2 i 3 ustawy z 25 lutego 1930 r. poz. 263 Dz. Ust. wyjmujące niektóre spory między dozorcami domowymi a właścicielami spod orzecznictwa sądów powszechnych. (Orz. z dnia 20 XI 1931 r. L. Rej. 67/31).

21. Orzecznictwu władz administracyjnych na mocy § 60 i 68 ustawy lasowej z dnia 3 grudnia 1825 dz. pr. austr. Nr 250 podlega zabranie przedmiotu własności leśnej, jeśli wartość zabranego przedmiotu jest drobną, albo gdy nie chodzi o drzewo ścięte lub obrobione choćby częściowo. (Orz. z dnia 10 XII 1931 r. L. Rej. 4/31).

22. Nie należy do drogi sądowej żądanie obniżenia poziomu wody przy młynie, zbudowanym na wodzie publicznej po wejściu w życie ustawy wodnej z 19 września 1922 r. poz. 574/28 Dz. Ust. (Orz. z dnia 24 III 1933 r. L. Rej. 9/32).

23. Władza administracyjna jest właściwą do rozstrzygania o roszczeniach do Skarbu Państwa z tytułu potrąceń z przyznanej na mocy ustawy z dnia 18 marca 1921 r. poz. 195 Dz. Ust. renty inwalidzkiej, kwot niewłaściwie pobranej renty lub niewłaściwie pobranych jednocześnie pensji wdowiej i sieroczej. (Orz. z dnia 30 III 1933 r. L. Rej. 4/32).

24. Po wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego, oddalającym skargę na orzeczenie władzy administracyjnej i przed uprawomocnieniem się wyroku sądowego, spór o właściwość jest bezprzedmiotowy. (Orz. z dnia 30 III 1933 r. L. Rej. 5/32).

25. Ustawa kwaterunkowa z 11 czerwca 1897 Nr 93 austr. Dz. P. P. nie wyłącza drogi sądowej dla roszczeń, wynikających z umów, zawartych ze Skarbem Państwa o używanie nieruchomości na stałe kwatery wojskowe i nie dotyczące praw i obowiązków publicznych, unormowanych tą ustawą. (Orz. z dnia 13 VI 1933 r. L. Rej. 17/32).

26. Istnienie publiczno-prawnego stosunku służbowego między funkcjonariuszem państwowym a Państwem nie wyłącza dochodzenia w drodze sądowej roszczenia funkcjonariusza przeciw Skarbowi Państwa o bezpłatne korzystanie z mieszkania służbowego, jeżeli roszczenie to oparte jest na stosunku prywatno-prawnym. (Orz. z dnia 14 VI 1933 r. L. Rej. 18/32).

27. Roszczenie krajowego związku dla ubogich do miejscowego związku dla ubogich o zwrot kosztów utrzymania w krajowym zakładzie psychiatrycznym stale przebywającego tam ubogiego chorego umyłowego jest roszczeniem publiczno-prawnym i należy

do właściwości władz administracyjnych, chociaż umieszczenie chorego w zakładzie nastąpiło na wniosek władz bezpieczeństwa publicznego. (Orz. z dnia 26 X 1933 r. L. Rej. 1/33).

28. Roszczenie Kasy Chorych do Związku Komunalnego z art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 19 maja 1920 — Dz. U. R. P. Nr 44 poz. 272 — o zwrot różnicy kosztów leczenia jest roszczeniem publicznoprawnym i na podstawie § 139 Ordynacji dla gmin wiejskich z dnia 3 lipca 1891 — Dz. Ust. prusk. str. 233 — należy do właściwości władz administracyjnych. (Orz. z dnia 28 XII 1933 r. L. Rej. 2/33).

29. Orzeczeniem sądowym w rozumieniu art. 12 ustęp drugi ustawy o Trybunale Komp., jest również prawomocny wyrok pośredni, odrzucający zarzut niedopuszczalności drogi sądowej (§ 275 ustęp drugi niem. ust. postępow. cyw.). (Orz. z dnia 28 XII 1933 r. L. Rej. 2/33).

30. Żądanie zwrotu opłaty drogowej, pobranej przez gminę miejską na podstawie art. 19 ustawy drogowej z dnia 10 grudnia 1920 (Dz. U. R. P. 1921 Nr 6 poz. 32), aczkolwiek oparte w skardze do sądu na tytule prywatnoprawnym niesłusznego zubożenia lub poniesionej szkody, nie należy do drogi sądowej. (Orz. z dnia 25 I 1934 r. L. Rej. 3/33).

31. Żądanie zwrotu świadczenia pieniężnego, pobranego przez gminę z tytułu urzędzenia ulicy na podstawie art. 174 prawa budowlanego (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 lutego 1928 Dz. U. R. P. Nr 23 poz. 202), aczkolwiek oparte w skardze do sądu na tytule prywatnoprawnym niesłusznego zubożenia lub poniesionej szkody, nie należy do drogi sądowej. (Orz. z dnia 24 X 1934 r. L. Rej. 5/34).

32. Termin miesięczny, o którym mówi art. 11 ustawy o Trybunale Kompetencyjnym (Dz. U. R. P. Nr 126 poz. 897), jest jedynie terminem porządkowym, którego przekroczenie nie powoduje odrzucenia wniosku o rozstrzygnięcie sporu o właściwość. (Orz. z dnia 27 III 1935 r. L. Rej. 6/34).

33. Spory o należność za zajęcie części ulicy lub placu publicznego dla celów, związanych z budową lub remontem domów, mają charakter prawno-prywatny. (Orz. z dnia 27 III 1935 r. L. Rej. 6/34).

34. W razie zniszczenia przez powódź śluzy, mającej zapewnić naturalny odpływ wody w rzece, zezwolenie na odbudowę śluzy tudzież zatwierdzenie projektu należy do władzy wodnej, orzeczenie natomiast o obowiązku właściciela gruntu do odbudowy śluzy, zabezpieczonym przez wpis hipoteczny, oraz o odszkodowanie za

zwłokę w odbudowie śluzy należy do sądów powszechnych. (Orz. z dnia 29 X 1935 r. L. Rej. 2/35).

35. Rozpoznanie roszczeń do gminy miejskiego pracownika kontraktowego, opartych na jego stosunku pracy, należy do właściwości sądów powszechnych. (Orz. z dnia 20 XI 1935 r. L. Rej. 3/35).

36. Do rozpoznania sprawy przeciwko Z. U. P. U. o zwrot składek, uiszczonych za pracownika, który następnie uznany został za niepodlegającego obowiązkowi ubezpieczenia, powołana jest władza administracyjna. (Orz. z dnia 11 XII 1935 r. L. Rej. 4/35).

37. Do rozpoznania roszczeń sołtysa przeciwko gminie w województwie poznańskim o odszkodowanie za bezprawne odebranie mu użytkowania gruntu sołeckiego, powołane są sądy powszechne. (Orz. z dnia 4 III 1936 r. L. Rej. 1/35).

38. W razie podniesienia poziomu gruntu i zawilgocenia przez to sąsiedniego budynku, roszczenie właściciela tego budynku o przywrócenie gruntu do pierwotnego stanu nie należy do drogi sądowej, jeżeli skutkiem podniesienia poziomu nastąpiła zmiana kierunku naturalnego odpływu wody opadowej. (Orz. z dnia 6 X 1936 r. L. Rej. 4/36).

39. Przechowanie papierów wartościowych w kasie urzędu wojewódzkiego, złożonych przez płatnika w celu zabezpieczenia regularnych wpłat opłat drogowych, których wysokość i terminy płatności zostały ustalone w drodze „ugody”, stosownie do art. 23 ustawy z 10 grudnia o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 Nr 6, poz. 32), nie jest funkcją publiczno-prawną, a roszczenie odszkodowawcze związane z tym przechowaniem może być jedynie przedmiotem sporu, rozstrzyganym przez sądy powszechne, z wyłączeniem orzecznictwa w administracyjnym toku instancyj. (Orz. z dnia 23 III 1937 r. L. Rej. 11/36).

40. Do rozpoznania sprawy przeciwko Z. U. P. U. o umorzenie sądowej egzekucji, powołane są w myśl § 36 l. 3 austr. ord. egz. sądy powszechne. (Orz. z dnia 3 II 1937 r. L. Rej. 12/36).

41. Rozstrzygnięcie sporu o zasadność roszczenia Komunalnej Kasy Oszczędności, egzekwowanego w myśl art. 39 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860) przez urząd skarbowy, należy do właściwości sądów powszechnych. (Orz. z dnia 22 IX 1937 r. L. Rej. 1/37).

42. W przypadku, gdy władza podatkowa po cofnięciu orzeczenia karnego, wydane go na podstawie art. 181 § 1 o dod. podat.

z 15 marca 1934 (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 346), wydała nowe orzeczenie wyłącznie wymiarowe na zasadzie art. 104 § 1 tejże ordynacji, do orzekania jest właściwą władza administracyjna II instancji, a nie sąd powszechny na zasadzie art. 202 § 1 ord. podat. względnie art. 640 kpk. (Orz. z dnia 26 X 1937 r. L. Rej. 11/37).

43. Umowy przewidziane w art. 23 ustawy drogowej z 10 grudnia 1920 (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 32) mają charakter publiczno-prawny, a przeto spory o nieważność tych umów nie należą do drogi procesu cywilnego. (Orz. z dnia 24 XI 1937 r. L. Rej. 8/37).

44. Do rozpoznania sporu o obniżenie poziomu piętrzenia wody publicznej i o zmianę służących do tego celu urządzeń powołana jest władza wodna. (Orz. z dnia 22 III 1938 r. L. Rej. 3/38).

45. Rozpoznanie roszczenia pracownika rolnego z umowy o pracę należy do właściwości sądów powszechnych, jeżeli roszczenie nie powstało na tle niedotrzymania przez pracodawcę ugody (umowy zbiorowej) lub niewykonania przezeń orzeczenia komisji rewizyjnej. (Orz. z dnia 23 V 1938 r. L. Rej. 6/38).

46. 1. Do rozpoznania sporów urzędników komunalnych i pozostałych po nich członkach rodzin o roszczenie majątkowe ze stosunku służbowego powołane są w b. dzielnicy pruskiej sądy powszechne w trybie § 7 ustawy z 30 lipca 1899 o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników komunalnych. (Zb. Ust. pr. str. 141).

2. Uznanie się władzy administracyjnej za niewłaściwą zachodzi w rozumieniu art. 16 ustawy z 25 listopada 1925 o Trybunale Kompetencyjnym (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 897) także w tym przypadku, gdy władza administracyjna, rozpoznając sprawę merytorycznie w trybie § 7 ustawy z 30 lipca 1899 o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników komunalnych (Zb. Ust. pr. str. 141), wskazuje stronie, iż służy jej droga procesu cywilnego. (Orz. z dnia 23 V 1938 r. L. Rej. 13/37).

47. Rozpoznanie roszczeń pracowników rolnych o odszkodowanie z powodu zerwania umowy o pracę należy do właściwości sądów powszechnych, jeżeli roszczenie nie powstało na tle niedotrzymania przez pracodawcę ugody (umowy zbiorowej) lub niewykonania przezeń orzeczenia komisji rozjemczej. (Orz. z dnia 27 IX 1938 r. L. Rej. 4/38).

48. Roszczenie spadkobiercy inwalidy o wypłatę przyznanej zmarłemu renty inwalidzkiej należy do właściwości władz administracyjnych. (Orz. z dnia 27 IX 1938 r. L. Rej. 5/38).

49. Do rozpoznania roszczenia, dochodzonego przeciwko związkowi samorządowemu przez osobę prywatną o zwrot kosz-

tów, wyłożonych przez nią na utrzymanie osoby uprawnionej do korzystania z opieki społecznej, powołane są sądy powszechne. (Orz. z dnia 25 X 1938 r. L. Rej. 10/38).

50. Spór pomiędzy władzą skarbową a sądem powszechnym, czy w sprawie o przestępstwo podatkowe, zagrożone karą aresztu lub karą aresztu i grzywny, ma orzekać sąd grodzki w trybie zwykłym, czy też sąd okręgowy w trybie przewidzianym w art. 640 i nast. kpk., nie jest sporem o właściwość w rozumieniu ustawy o Trybunale Kompetencyjnym. (Orz. z dnia 6 XII 1938 r. L. Rej.2/38).

Marian Lisiewski

Członek Trybunału Kompetencyjnego

ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO*

I. *Kodeks karny wojskowy.*

Art. 7. Przepis art. 7 kkw. ma na myśli takich żołnierzy, wykonujących zlecone czynności w zakresie zarządu wojska, którzy z natury swej służby pełnią w zakresie tego zarządu obowiązki urzędnicze. Będą to obowiązki wynikające i ściśle łączące się z pewną specjalnie danemu żołnierzowi zleconą służbą w zakresie zarządu wojska. Na kierowniku II referatu Komendy Rejonu Uzupełnień nie leży w zakresie zarządu wojska obowiązek administrowania ryczałtem kancelaryjnym, zatem nadużycia popełnione przez niego z tytułu tego administrowania nie mogą być poczytane za przestępstwo urzędnicze w rozumieniu art. 7 kkw. (13 I 1939 r. KN 456/38).

Art. 23. Przy fakultatywnej możliwości orzeczenia degradacji należy przede wszystkim zwracać uwagę na ciężkość przestępstwa pod kątem widzenia naruszenia dyscypliny wojskowej i na okoliczności towarzyszące popełnieniu tego przestępstwa. (17 I 1939 KN 457/38).

Art. 43. Obowiązek wojskowy, o którym mowa w art. 43 kkw. obejmuje nie tylko okres zasadniczej służby wojskowej i służby w rezerwie lecz również okres służby wojskowej w pospolitym ruszeniu. (29 XI 1938 r. KN 358/38).

Art. 43 i 46. Opuszczając samowolnie swój oddział, nawet w zamiarze trwałego uchylenia się od obowiązku wojskowego,

* W zeszytcie 2 str. 460 wiersz 2 tezy czwartej jest: „W myśl art. 1 i 2 k. k.”... a powinno być: „W myśl art. 90 § 1 i 2 k. k.”.

strzelec pułku piechoty nie przestaje być żołnierzem czynnej służby i jako taki obowiązany jest nosić na sobie przepisowe umundurowanie oraz bagnet na żabce, jako normalne uzbrojenie żołnierza przebywającego poza oddziałem. O przywłaszczeniu przez niego tych przedmiotów w kraju może być mowa jedynie wówczas, gdyby przejawiał zamiar rozporządzenia nimi jak swoją własnością, tj. przez sprzedaż, darowanie lub zamianę. (3 II 1939 r. KN 413/38).

Art. 51. Skutkiem przestępnym zbrodni z art. 51 kkw. jest uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, czyniący sprawcę zupełnie lub częściowo niezdolnym do spełniania obowiązku wojskowego; przy skazaniu za usiłowanie tego przestępstwa jest kwestią obojętną czy i w jakiej mierze środek działania przestępczego cel swój osiągnął, gdyż wystarczy jedynie ustalenie, że środek ten mógł spowodować uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia. (31 III 1939 r. KN 75/39).

Art. 54. Podoficer będący prezesem kasyna podoficerskiego nie staje się przez to przełożonym podoficerów, będących członkami tego kasyna. Tak samo pełnienie przez podoficera funkcji zastępcy delegata O. K. na kursach gajowych nie czyni go przełożonym podoficerów będących słuchaczami tych kursów. (17 I 1939 r. KN 457/38).

Art. 54, 70, 79. Warta wojskowa (względnie organ wojskowej służby bezpieczeństwa) korzysta z ochrony przyznanej przełożonemu jeśli względem niej dopuszczono się czynów określonych w art. 70 kkw. jak również odpowiada jak przełożony, jeśli popełni czyny przestępne przewidziane w art. 79 kkw., — nie staje się jednak przez to przełożonym w znaczeniu organizacyjnym i regulaminowym, wobec czego nie ma do niej zastosowania pkt. 21 cz. II regulaminu służby wewnętrznej, odnoszący się specjalnie do oficera jako przełożonego i określający obowiązki przełożonego w stosunku do oficerów i podoficerów. Niewłaściwe odezwanie się interweniującego wachmistrza żandarmerii do oficera rozpatrywane być musi w płaszczyźnie występku przeciw karności z art. 54 § 2 kkw. z zastosowaniem zasad odnoszących się do obrazy lub zniewagi starszego w stopniu służbowym. (17 I 1939 r. KN 323/38).

Art. 59, 71. Przedstawiciel wojska i marynarki wojennej w komisji poborowej [art. 31 ustęp (1) lit. b. pkt. 1 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym Dz. Ust. Nr 25/38 poz. 220] nie jest przełożonym osób stanu urlopowanych, jeśli nim nie jest Komendant Rejonu Uzupełnień.

Czynności Komendanta Rejonu Uzuppełnień urzędującego podczas posiedzeń komisji poborowej stwarzają między nimi a osobą stanu urlopowanych stosunek służbowy jak między przełożonym a podwładnym; rozkaz mówienia po polsku, skierowany przez niego do osoby stanu urlopowanych, jest rozkazem w sprawach zapewnienia nad nią kontroli wojskowej (§ 543 Rozporządzenia wykonawczego do ustawy o powszechn. obow. wojsk. Dz. Ustaw 20/39 poz. 131), gdyż bezpośrednie zetknięcie się ich na tym gruncie służbowym jest możliwe tylko za pomocą mowy, zaś w myśl pkt. 26 Reg. służb. wewn. cz. I językiem służbowym w sile zbrojnej Rzpl. zarówno w mowie jak i w piśmie jest język polski. (4 IV 1939 r. KN 58/39).

Art. 69. Regulamin służb. wewn. (cz. II pkt. 26) nakłada na przełożonego obowiązek nadzoru i wpływu na życie pozasłużbowe podwładnych; ponad to art. 194 kwpk. zobowiązuje przełożonych, by dowiedziawszy się o ściganym z urzędu a należącym do właściwości sądów wojskowych przestępstwie popełnionym przez podwładnego w przepisowy sposób wkraczali — dlatego też pytanie dowódcy pułku skierowane do podwładnego, czy krytycznej nocy strzelał i czy był pijany, jako też i odpowiedź na to pytanie posiadają charakter służbowy. Do zaistnienia występku przeciwko karności z art. 69 kkw. bynajmniej nie jest koniecznym by zadanie pytania i odpowiedź posiadały jakieś określone formy a w szczególności, aby odbywało się to przy raporcie. (17 I 1939 r. KN 323/38).

Art. 74. Dla zaistnienia występku z art. 74 kkw. bez znaczenia jest, czy kara była ogłoszona w rozkazie i czy została wykonana — wystarczy samo wymierzenie kary niezasłużonej lub niedozwolonej. (7 II 1939 r. KN 418/38).

Art. 76—78 w zw. z pkt. 17 Reg. sl. wewn. cz. II. Żaden przepis regulaminu względnie kodeksu karnego wojskowego nawet zezwalający przełożonemu w pewnych wyjątkowych wypadkach użycia siły fizycznej względem podwładnego, nie zezwala i nie godzi się na obrazę podwładnego. (17 II 1939 r. KN 473/38).

II. Rozporządzenie Prezydenta Rzpltej z dnia 24 X 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa. (Dz. Ust. 94, poz. 851).

Art. 10, 12. W przypadku, gdy sąd uzna sprawcę winnym zbierania wiadomości stanowiących tajemnicę państwową w zamiarze ujawnienia ich rządowi obcego państwa (art. 10 § 3 rozp. Prez. Rzpltej z dnia 24 X 1934 r.) a osobno zbierania w tymże

celu wiadomości stanowiących li tylko informacje wojskowe (art. 12 § 1 przytoczonego wyżej rozp. Prez. Rzplitej) — całe to działanie sprawcy, przedstawiające się jako jeden czyn, naruszający z uwagi na przedmiot tych wiadomości (tajemnice państwowe i informacje wojskowe) dwa przepisy karne, należy kwalifikować W myśl art. 36 kk. jako jedno przestępstwo, a mianowicie jako usiłowanie zbrodni przeciwko bezpieczeństwu Państwa z art. 23 § 1 kk. i art. 10 § 3 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 24 X 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa i za to działanie przestępne wymierzyć mu jedną karę. (3 II 1939 r. KN 413/38).

III. Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz. Ust. R. P. 94/32, poz. 807).

Art. 48, 53. Przepis § 23 rozp. M. S. Wewn. o pozwoleniu na broń do użytku osobistego oraz o nabywaniu i pozbywaniu się broni (Dz. Ustaw R. P. Nr 22/33, poz. 179) wylicza wyczerpująco wszystkie rodzaje broni i aparaty nie wymagające pozwolenia a przepis § 4 ustęp 3 i 4 Przepisów służbowych (P. S.) L. 320—75 o broni—wymienia rodzaje broni, które nie zalicza się do broni myśliwskiej, przy czym w wyliczeniach tych nie ma flobertu kal. 6 mm — przez to samo tę ostatnią broń należy uważać za broń myśliwską w rozumieniu art. 48 § 1 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych. Poza tym do kategorii broni myśliwskiej należy zaliczyć wszystkie te rodzaje broni, które ze względu na swą zasadniczą konstrukcję nadają się do używania dla celów łowieckich.

Do występkę z art. 48 § 1 prawa o broni, amunicji i mat. wybuch, z uwagi na jego przekazanie w myśl art. 53 tegoż prawa orzecznictwu władz administracyjnych, mają zastosowanie przepisy prawa o wykroczeniach. Zgodnie zaś z przepisem art. 4 prawa o wyk. wyż wymieniony występki może być popełniony bądź z winy umyślnej, bądź to z winy nieumyślnej. (4 X 1938 r. KN 303/38).

IV. Ustawa o amnestii z dnia 2 I 1936 r. (Dz. Ust. R. P. 1/36 poz. 1).

Art. 12. Amnestia z dnia 2 I 1936 r. dotyczy wyłącznie przestępstw dokonanych przed dniem 11 listopada 1935 r. Do przestępstwa ciągłego w zasadzie podlegającego amnestii, amnestia wówczas może tylko być stosowana, gdy ostatnie działanie sprawcy popełnione zostało przed dniem 11 listopada 1935 r. Nie można natomiast rozdzielić działalności sprawcy na dwa okresy, z któ-

rych jeden obejmuje działanie popełnione przed, a drugi po dniu 11 listopada 1935 r. w ślad za czym nie można działania sprawcy objętego okresem pierwszym umorzyć na zasadzie art. 12 ustawy o amnestii, przestępstwo bowiem ciągle staje się ukończonym z chwilą skutecznienia tego ostatniego działania, które zamyka łańcuch działań wypełniających istotę tego przestępstwa. Z drugiej strony z literalnego brzmienia art. 12 ustawy o amnestii wynika wyraźnie, że przepis ten odnosi się wyłącznie do spraw zawisłych w sądzie w chwili wejścia w życie tejże ustawy amnestyjnej. Nie ma on zatem zastosowania w przypadku jeśli doniesienie oskarżyciela prywatnego wpłynęło do prokuratora po wejściu w życie ustawy o amnestii. (16 II 1938 r. KN 387/38).

Pplk aud. Eugeniusz Bogdzewicz

B. INNE SPRAWY SĄDOWE

POGŁĘBIENIE POCZUCIA NIEZAWISŁOŚCI SĘDZIOWSKIEJ

Zamierzona jest ponowna nowelizacja prawa o ustroju sądów powszechnych. Tym razem, jak czytamy w uzasadnieniu projektu, wniesionego do Sejmu, nowela ma przede wszystkim na celu „pogłębienie poczucia niezawisłości sędziowskiej”. Nastąpił więc tutaj pewien zwrot w porównaniu z dotychczasowym kierunkiem nowelizacji, który tę sprawę pozostawiał na uboczu, uważając ją za załatwioną w pierwotnych tekstach.

Nadmienić wszakże należy, iż projektowane normy, mające pogłębić poczucie niezawisłości, nie idą tak daleko, jak tego pragnęły sfery sędziowskie.

1. Istotnym zagadnieniem, które od dłuższego czasu poruszane było zarówno przez Zrzeszenie sędziów i prokuratorów, jak i przez niektóre inne czynniki, była kwestia przenoszenia sędziów wbrew woli na inne miejsce służbowe albo w stan spoczynku na podstawie art. 102 § 2 lit. c i art. 110 lit. c pr. o ustr. sąd. powszech. Z mocy tych przepisów wolno przenieść sędziego na inne miejsce służbowe względnie w stan spoczynku z urzędu „dla dobra wymiaru sprawiedliwości lub powagi stanowiska sędziowskiego” albo „w interesie wymiaru sprawiedliwości”. Może to nastąpić z zachowaniem ustanowionej procedury (rozporz. z 1 XII 1932 r. poz. 906) na wniosek kierownika sądu na podstawie orzeczenia sądu wyższego w składzie trzech sędziów, wyznaczanych corocznie przez kolegium administracyjne, przy tym orzeczenie sądu nie wymaga uzasadnienia ani nie ulega zaskarżeniu.

Zrzeszenie sędziów i prokuratorów niejednokrotnie domagało się zupełnego uchylenia powyższych przepisów, uważając, iż istnienie ich wytwarza niepewność stanowiska sędziego, a przez to działa ujemnie na poczucie niezawisłości.

Skreślenie jednak pomienionych przepisów nie jest projektowane. Natomiast zamierzone są zmiany, mające na celu zwiększenie gwarancyj przy stosowaniu tychże przepisów.

Projektuje się więc, że skład sądu, mającego orzekać o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe lub w stan spoczynku, wyznaczany będzie corocznie nie przez kolegium administracyjne, lecz przez ogólne zgromadzenie sędziów danego sądu. W ten sposób w zakresie doboru członków sądu, orzekającego o przeniesieniu, usunięty ma być wpływ czynnika administracyjnego, jakim jest kolegium administracyjne, gdzie dominujące znaczenie ma prezes sądu, występujący tu więcej w charakterze organu administracji sądowej niż w charakterze sędziego.

Dalszym wzmocnieniem gwarancyj jest projektowane dla pomienionych spraw ustanowienie drugiej instancji o swoistym charakterze, którą stanowić będzie sąd najwyższy w składzie pięciu sędziów, wybieranych corocznie przez ogólne zgromadzenie sądu najw. Według zaprojektowanego § 3 art. III usp. orzeczenie pierwszej instancji „będzie na żądanie interesowanego sędziego przedstawione sądowi najwyższemu do zatwierdzenia... odmowa zatwierdzenia czyni orzeczenie nieważnym". Redakcja tego przepisu jest dość skomplikowana. Nie dopuszcza bowiem *expressis verbis* odwołania, lecz pewnego rodzaju quasi odwołanie w postaci wniosku o przedstawienie sprawy sądowi najwyższemu do rozpoznania w celu skontrolowania zasadności orzeczenia pierwszej instancji. W istocie więc sędzia, którego postanowiono przenieść na inne miejsce służbowe albo w stan spoczynku, nie będzie uprawniony do wniesienia pisma, odpowiadającego pojęciowo odwołaniu, gdzie zwykle przytacza się argumenty, przemawiające przeciwko zaskarżonemu orzeczeniu. Dana mu jest tylko możliwość zgłoszenia wniosku o przedstawienie sprawy sądowi najwyższemu. Nie wymaga się przy tym, aby wniosek poparty był uzasadnieniem. Nie jest również wskazana forma zgłoszenia wniosku. Jedynie oznaczony jest termin, który wynosi trzy dni od ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia. Jeżeli sąd najwyższy odmówi zatwierdzenia, orzeczenie staje się nieważne. Z tego wyrażenia wynika, że orzeczenie, które nie uzyskało zatwierdzenia, nie powinno być wydane, a wydanie jego było niezgodne z prawem, uważane więc jest za niebyłe.

2. W kierunku wzmocnienia zasady nieprzenaszalności sędziego zmierza zaprojektowane uzupełnienie art. 3 usp., który dotyczy wydziałów zamiejscowych sądu okręgowego. Według prawa, dotąd obowiązującego, minister sprawiedliwości, tworząc wydział zamiejscowy, wyznacza członków tego wydziału spośród sędziów właściwego sądu okręgowego, co powodowało przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe bez jego zgody. Projekt daje do art. 3 § 2 nowy przepis, z mocy którego wyznaczenie sędziego na członka wydziału zamiejscowego oraz odwołanie z tego stanowiska do siedziby sądu okręgowego może nastąpić tylko za zgodą sędziego.

3. Do tegoż celu zmierza zaprojektowane skreślenie § 4 w art. 105 usp. Przepis ten przewiduje, że minister sprawiedliwości może delegować sędziego bez jego zgody na przeciąg trzech miesięcy do pełnienia w innym sądzie obowiązków sędziego lub prokuratora lub czynności administracyjnej albo do czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości. Po skreśleniu tego przepisu delegowanie będzie mogło nastąpić tylko za zgodą sędziego.

4. W tymże sensie pomyślana jest nowa redakcja art. 11 usp., normująca sprawę kierownictwa w sądzie grodzkim. Obecnie jeden z sędziów sądu grodzkiego, wyznaczony przez prezesa sądu apelacyjnego, pełni funkcje „sprawującego kierownictwo”. Może być odwołany od tych czynności według swobodnego uznania prezesa sądu apel. W projekcie nazwę „sprawujący kierownictwo” zastąpiono tytułem „kierownik sądu grodzkiego”. Na kierownika wyznaczać ma prezes sądu apelacyjnego jednego z sędziów grodzkich lub okręgowych za jego zgodą. Odwołanie zaś wyznaczenia dopuszczone będzie tylko za zgodą kolegium administracyjnego sądu apelacyjnego. Należy zauważyć, że projektowana reforma w tym punkcie jest bardzo niekompletna i prawie wcale nie zmienia dotychczasowej sytuacji. Dopuszczalność odwołania w każdym czasie ze stanowiska kierowniczego, nawet ograniczona przez udział w odwołaniu kolegium administracyjnego, zawsze ciąży na niezawisłości sędziego-kierownika. Należałoby raczej posunąć się o krok dalej i przyjąć zasadę, że w sądzie grodzkim jednoosobowym kierownikiem jest sędzia, a w innych sądach grodzkich kierownika mianuje Prezydent Rzplitej tak, jak prezesa sądu okręgowego. Poza tym projektowany tytuł „kierownik” nie jest lepszy od „sprawującego kierownictwo”. Można tu wrócić do pierwotnego tytułu „naczelnik sądu grodzkiego”, który był wprowadzony do tekstu prawa z 6 II 1928 r., a został usunięty w roku 1932 (rozp. 23 VIII 1932 r., poz. 661).

5. Projekt wprowadza także zmianę w postępowaniu dyscyplinarnym w kierunku wzmocnienia gwarancji, zapewnionych sędziemu w tym postępowaniu. W myśl dotychczasowego art. 165 § 1 usp. nie jest dopuszczone odwołanie sędziego od wyroku, skazującego na upomnienie lub naganę. Ograniczenie to ma być uchylone, wobec czego od każdego wyroku, skazującego choćby na najniższą karę dyscyplinarną za przewinienie służbowe, sędzia będzie miał prawo odwołać się do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. Wprowadzenie tej zmiany niewątpliwie przyczyni się do ugruntowania poczucia niezawisłości sędziego przy pełnieniu funkcji sędziowskich.

6. Wreszcie, podniesienie powagi sądownictwa ma na celu dalsza, może nie zbyt istotna, ale mająca znaczenie, zmiana, polegająca na tym, że pierwszy prezes sądu najwyższego sam będzie wyznaczał sobie terminy corocznego wypoczynku oraz czas zwolnienia od zajęć. Obowiązany będzie tylko zawiadomić o tym ministra sprawiedliwości. Dotychczas termin wypoczynku oznacza i zwolnienia od zajęć udziela pierwszemu prezesowi minister sprawiedliwości.

7. Pewien związek z pogłębieniem poczucia niezawisłości ma również zamierzona reforma kolegium administracyjnego. W myśl projektu skład kolegium ulegnie zmianie przez zapewnienie pod względem liczebnym przewagi czynnikowi, pochodzącemu z wyboru ogólnych zgromadzeń. Dotąd kolegium składa się z trzech członków, wybranych przez ogólne zgromadzenie, z prezesa sądu, jako przewodniczącego, oraz dwóch powołanych przez niego członków. Projekt przewiduje w mniejszych sądach kolegia pięcioosobowe (prezes i powołany przez niego wiceprezes oraz trzej członkowie wybrani przez ogólne zgromadzenie), w większych sądach — siedmioosobowe (prezes i dwaj powołani przez niego wiceprezesi oraz czterej członkowie wybrani przez ogólne zgromadzenie). W sądzie najwyższym kolegium ma się składać z pierwszego prezesa i dwóch prezesów, kierujących izbami cywilną i karną, oraz z czterech członków, wybranych przez ogólne zgromadzenie. Jak zaznaczono w uzasadnieniu, reforma ta ma na celu podniesienie powagi kolegiów i usunięcie wszelkiej możliwości kolizji między uchwałami kolegium a gronem sędziowskim.

Wacław Miszewski (Warszawa)